

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus
Petro Pesonen 2003

MUSEOVIRASTO

SISÄLLYSLUETTELO

1. ARKISTOTIEDOT	1
2. JOHDANTO	2
3. TUTKIMUSHISTORIA, SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	4
4. KAIVAUKSEN TOTEUTUS JA KAIVAUSTEKNIikka	4
4.1 Koordinaatisto ja yleiskartoitus	4
4.2 Kaivaustekniikka, dokumentointi, näytteidenotto ja löytöjen mittaus	5
5. KAIVAUSHAVAINNOT	6
5.1 Kaivausalueet 1 ja 2	6
5.2 Koekuopat	8
6. LÖYDÖT JA NÄYTTEET	10
6.1 Löydöt	10
6.2 Näytteet	10
7. YHTEENVETO	11
NEGATIIVI- JA KUVALUETTELO	12
DIALUETTELO	13
KARTTALUETTELO	14
KARTAT	15
VALOKUVATAULUT	38
LIITTEET:	
Liite I: Puunäytteen analyysi (Leena Tomanterä)	49
Liite II: Luuanalyysi (Pirkko-Ukkonen <i>Kristiina Mannermaa</i>)	54
Liite III: Radiohiiliajoitukset (Högne Jungner)	

1. ARKISTOTIEDOT

RIIHIMÄKI [11] SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 2003
Petro Pesonen

Kunta: Riihimäki
Kylä: Herajoki
Tila: 1:63

Peruskartta: 2044 03 RIIHIMÄKI
Asuinpaikan koordinaatit: p= 6734 360, i= 3378 450, z= 89-90 m mpy

Kertomukseen liittyvät löydöt: KM 34031: 1-384, diar. 16.10.2003

Aiemmat tutkimukset: *Timo Jussila, Heikki Matiskainen & Jouni Rasimus*, inventointi 1997 (ei kertomusta), *Oula Seitsonen*, inventointi 2001, *Antti Bilund*, tarkastus 2002, *Juha Ruohonen*, inventointi 2002

Aiemmat löydöt: KM 30296: 1-2 työstetty kvartsi, kivilajiydin tai -esineen teelmä
KM 33454 asuinpaikkalöytöjä

Mustavalkonegatiivit: 127194-127235
Diapositiivit: 51397-51427

Radiohiiliajoitukset: näyte 1
näyte 2

2. JOHDANTO

Riihimäen Silmäkenevan saari 3:n kivikautista asuinpaikkaa tutkittiin arkeologisin kaivauksin kahden viikon ajan, 2.-16.6.2003. Kaivauksia suoritettiin paikalla koska Gasum Oy on rakentamassa uutta maakaasuputkea vanhan rinnalle Silmäkenevan halki ja osa asuinpaikasta (Silmäkenevan saari 3 B) on jäämässä putken linjaukselle. Kaivausten tarkoituksena oli tutkia kyseinen muinaisjäännös mahdollisuuksien mukaan kokonaan sekä samalla pyrkiä selvittämään onko muita muinaisjäännöksiä jäämässä putkilinjaukselle saaren alueella. Kaivauksilla asuinpaikan osasta 3 B saatiin tutkittua noin 80 %, mitä voidaan pitää resursseihin nähden riittävänä tuloksena. Koekuopituksessa todettiin lisäksi, että asuinpaikan osa Silmäkenevan saari 3 C on osittain jäämässä putkilinjauksen työalueelle ja että asuinpaikan edustan suoalueella on puujäänteitä, jotka saattavat olla peräisin kivikautiselta asuinpaikalta.

Kaivausten valmistelevat työt tehtiin 2.6 ja varsinaiset kenttätöet kestivät 10 päivää, 3.-16.6.2003. Asuinpaikan tutkimus toteutettiin tasokaivauksena, jossa kaivettiin rinnakkain kahta profiilipalkilla erotettua kaivausaluetta. Asuinpaikan osalle Silmäkenevan saari 3 C kaivettiin yksi koekuoppa ja suoalueelle asuinpaikan edustalle kaivettiin kolme koekuoppaa. Kaivausalueiden ja koekuoppien yhteenlaskettu pinta-ala on 76 m².

Kaivauksia johti allekirjoittanut, piirtäjänä oli FM Anu Kehusmaa ja tutkimusavustajana fil.yo Riina Mäki. Kaivajina olivat opiskelijat Tanja Alzheimer, Esa Heinonen, Andreas Koivisto, Elisa Kämäräinen ja Nora Salonen. Kaivausten jälkityöt on tehty loka-marraskuussa 2003. Jälkityöt ovat jakautuneet kaivauksen johtajan ja piirtäjän kesken. Kaivauksilta otetuista radiohiilinäytteistä on ajoitettavana kaksi näytettä. Luuaineiston analysoi FT Pirkko Ukkonen.

Helsingissä 13.11.2003

Petro Pesonen, FL

3. TUTKIMUSHISTORIA, SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Silmäkenevan suoalue sijaitsee aivan Riihimäen kaupungin keskustan tuntumassa, keskustasta 2-3 km etelään. Suon paikalla on kivikaudella ollut vesialue, joka on laskenut mereen Vantaanjokea pitkin. Nykyäänkin vedet johtavat Vantaanjokea pitkin Suomenlahteen. Riihimäen-Hyvinkään alueella Baltian jääjärven pinta oli korkeimmillaan 155 m mpy. Yoldia-meren alkuvaiheen (n. 10740 eKr.) korkeudeksi Riihimäen kaupungin tienoilla on määritetty noin 115 m mpy ja tästä vaiheesta on myös muinaisrantahavaintoja. Yoldia-vaihetta seuranneen, aluksi transgressiivisen Ancyclus-järven vuonot ulottuivat Riihimäen ja Hyvinkään lounaisosiin, mutta eivät aivan Silmäkenevalle saakka. Silmäkenevan muinaisjärvi onkin kuroutunut omaksi altaakseen jo Yoldia-merestä n. 9000 eKr. Kuroutumiskynnys on sijainnut nykyisen Arolammin pohjoispuolella noin 92 m mpy korkeustasolla. Suoksi järvi kuivui lopullisesti vasta noin 1000 vuotta sitten. Järven historia ei ole kuitenkaan ollut aivan yksioikoinen, vaan korkeimmillaan järven muinaisranta on ollut kampakeraamisella ajalla - varhaismesoliittiset asuinpaikat sen sijaan ovat nykyisten suokerrostumien alla. Ilmeisesti järven rannat ovat kokeneet lukuisia transgressioita historiansa aikana.¹

Silmäkenevan alueen ensimmäinen kiinteä muinaisjäänös löytyi 1980-luvun puolivälissä suoalueen pohjoislaidalta, Penninmäestä, mutta varsinaisesti muinaisjäänöskantaa ryhdyttiin selvittämään vasta v. 1997. Riihimäen kaupungin museo on teettänyt Riihimäellä useitakin inventointeja, joissa keskeisenä kohteena on ollut juuri Silmäkenevan ympäristö.² Nykyään Riihimäen kaupungin alueelta tunnetaan 21 kiinteää muinaisjäänöstä, jotka yhtä lukuun ottamatta ovat kivikautisia asuinpaikkoja (ks. kartta s. 16). Lähes kaikki tunnetut asuinpaikat ovat sijainneet joko Silmäkenevan tai sen eteläpuolella olleen Arolammen muinaisjärven rannalla. Keväällä 2003 löydetty Arolammen koillispuolella sijaitseva Toivolan asuinpaikka on hieman ylempänä kuin muut alueen kohteet, joten se saattaa liittyä jo Yoldia-vaiheen rantaan.

Useilla Silmäkenevan asuinpaikoilla on tehty Riihimäen kaupungin museon toimesta arkeologisia kaivauksia ja näissä yhteyksissä on tutkittu myös kohteiden edustan suota. Peräti viiden asuinpaikan edustalta on löydetty suonalaisia löytökerroksia.³ Todellisuudessa Silmäkenevan (muinais)rannoilla on siis huomattavasti useampia asuinpaikkoja kuin kuivalta maalta toistaiseksi tunnetut 20.

Kivikautinen asuinpaikka, Silmäkenevan saari 3, sijaitsee Vantaanjoen länsipuolella, noin 1,8 km Arolammista luoteeseen. Kohde on kolmen saaren ryhmästä keskimmaisella, noin 170 x 80 metrin kokoisella kaakko-luode -suuntaisella harjusaarella. Korkeimmillaan saaren laki kohoaa hieman yli 99 m mpy korkeudelle ja rinteet ovat kohtuullisen jyrkät ja kivikkoiset. Saaren etelä- ja kaakkoisrannoilla maaperä on tasaisempaa ja vähäkivisempää hiekkaa, joskin paikoin on kivikkoakin. Puusto on saarella ja myös suolla pääasiassa männikköä. Saaren etelärantaa halkoo 1980-luvulla rakennetun maakaasuputken linjaus, jota varten myös saaren vanhaa rantaterassia on leikattu ainakin 10 metrin leveydeltä.

¹ Heikki Matiskainen: Riihimäen esihistoria. Hämeenlinna 2002.

² Timo Jussila, Heikki Matiskainen & Jouni Rasimus, inventointi 1997 (ei kertomusta), Oula Seitsonen: Riihimäen kunnan esihistoriallinen inventointi 2001, Juha Ruohonen: Riihimäen muinaisjäänösinventointi 2002, Antti Bilund: Maakaasuputken linjan tarkastus Riihimäen Silmäkenevalla 2002.

³ Kaivauksia v. 1998-2002 kohteilla Riihimäki 7 Sinivuokkoniemi, 8 Silmäkeneva E, 9 Silmäkenevan saari 1, 10 Silmäkenevan saari 2, 12 Silmäkenevan saari 4, 13, Silmäkenevan saari 5.

Silmäkenevan saari 3:n asuinpaikan löytöalue A löytyi v. 1997 Jussilan, Matiskaisen & Rasimuk-
sen inventoinnissa. Koekuopasta löytyi kvartsi ja kivilajiydin tai -esineen teelmä saaren kaakkois-
rannalta, n. 92-93 m mpy korkeudella olevalta terassilta. Sittemmin paikalta ei ole löytynyt mitään
ja on pidetty epävarmana, onko paikalla enää muinaisjäännöstä ollenkaan, sillä nykyinen maa-
kaasuputki ja hiekkakuopat ovat ehkä tuhonneet asuinpaikasta suurimman osan. Antti Bilundin
mukaan asuinpaikka voisi kuitenkin topografian puolesta jatkua pohjoiseen ja luoteeseen.

Löytöalueet B ja C löysi Antti Bilund v. 2002 maakaasuputkilinjan tarkastuksen yhteydessä.
Löytöalue B on saaren lounaiskulmassa ja siitä löytyi kvartseja ja palanutta luuta maaleikkaukses-
ta ja koekuopista. Koekuopituksen perusteella Bilund rajasi löytöalueen n. 20 x 10 m laajuiseksi,
ja hän totesi suurimman osan asuinpaikasta todennäköisesti tuhoutuneen maakaasuputkea
rakennettaessa. Lisäksi hän pitää raportissaan todennäköisenä, että asuinpaikkaan mahdollisesti
liittyneet suolöydöt ovat ainakin pääosin jääneet kaasuputken alle.

Löytöalue C sijaitsee edellisestä löytöalueesta noin 50 metriä luoteeseen, harjusaaren läntisim-
mässä niemekkeessä, jonne tehdystä koekuopasta Bilund löysi kvartsia. Koekuoppa sijaitsee
maakaasuputken linjalta luoteeseen erkanevan traktorin ajouran varrella. Toisesta lähelle tehdystä
koekuopasta ei tullut löytöjä. Asuinpaikka on täysin ehjä ja topografian perusteella Bilund arveli,
että sen edustalla voi hyvinkin olla myös suolöytöjä.

Lähimmät muinaisjäännökset ovat kivikautiset asuinpaikat Riihimäki 10 Silmäkenevan saari 2 ja
Riihimäki 12 Silmäkenevan saari 4, joista ensiksi mainittu on välittömästi Silmäkenevan saari 3:n
itäpuolella olevilla matalilla pikkusaarennoilla. Tähän kohteeseen liittyy myös suonalaislöytöjä,
kuten Silmäkenevan saari 4:äänkin, joka sijaitsee Silmäkenevan saari 3:sta noin 100 metriä
länteen.

4. KAIVAUKSEN TOTEUTUS JA KAIVAUSTEKNIikka

4.1 Koordinaatisto ja yleiskartoitus

Silmäkenevan koordinaatisto laadittiin takymetriä apuna käyttäen. Ensin maastoon lyötiin mahdolli-
simman tasaiselle kohdalle kaksi puupaalua, joiden päähän kaiverrettujen kolojen etäisyys
toisistaan mitattiin. Näin paalut saivat saman x-koordinaatin ja niiden etäisyys kertoi y-koordinaat-
tien välisen eron. Koordinaatiston y-linjan suunnaksi mitattiin bussolilla 0 gon. Kaivauksen x-linja
siis suuntautui pohjoiseen ja y-linja itään, normaaliin kaivauksilla totuttuun tapaan. Korkeus näihin
peruspisteisiin siirrettiin vaaituskojeella saaren itäpäässä olevalta kiintopisteeltä 6073, jonka
korkeus on 90.378 m mpy. Kiintopisteet sijoitettiin myös siten, etteivät ne tulisi jäämään kaivaus-
alueen alle. Myöhemmin otettiin käyttöön takymetriä varten vielä kolmas kiintopiste, jona käytettiin
kaivausalueesta länteen olevaa kannon vuosirenkaiden keskusta. Seuraavassa on lueteltu
paikoilleen jätettyjen kiintopisteiden koordinaatit:

- 1) puupaalu, x= 151.00, y= 313.04, z= 90.83 m mpy
- 2) puupaalu, x= 151.00, y= 303.00, z= 90.50 m mpy
- 3) kanto, x= 162.676, y= 289.354, z= 89,68 m mpy

Yleiskartoitus saarella tehtiin takymetrillä ja sitä varten mitattiin sekä tulevan että nykyisen maakaasuputken linjauksen ja työalueiden reunan paaluja sekä saaren eteläreunaa kulkevan traktoritien linjausta. Juuri muuta mitattavaa maastossa ei ollutkaan.

Kaivauksen yleiskartta on pyritty istuttamaan Antti Bilundin v. 2002 tarkastuskertomuksessa olevan Riihimäen kaupungin kaavakarttakopion päälle, mutta aivan sataprosenttisesti kartoitusten tarkkuudet eivät vastaa toisiaan. Ehkä selvin eri tavalla kartoitettu kohde on alueen halki kulkeva traktoritie, joka kaavakartalla kulkee kymmenisen metriä idempänä kuin kaivauskartalla. Ilmeisesti traktoritietä ei kuitenkaan ole alkuperäisellä kartalla, vaan se on Bilundin siihen käsivaraisesti luonnosteleva eikä siis luonnollisesti vastaa täysin tarkkuudeltaan sen paremmin kaavakartoitusta kuin kaivauksen kartoitustakaan. Tämä pieni epätarkkuus on kuitenkin johtanut siihen, että kohteen Riihimäki 11 Silmäkenevan saari 3 C sijainti on myös piirtynyt kymmenisen metriä liian itään. Tämä on puolestaan aiheuttanut sen, että kohteen on oletettu olleen selvästi tulevan maakaasuputken linjauksen itäpuolella. Näin ei kuitenkaan ole, vaan kohde jää osittain linjan työalueen alle.

4.2 Kaivaustekniikka, dokumentointi ja löytöjen mittaus

Kaivausalueiden ja koekuoppien paalutus tehtiin takymetriä apuna käyttäen, ns. merkintämittausohjelmalla. Takymetrin avulla tehdyn paalutuksen virheiden on todettu pysyvän muutaman sentin rajoissa ja tarkempaankin työhön pystyttäisiin, jos sitä pidettäisiin tarkoituksenmukaisena. Ennen paalutusta tulevan kaivausalueen kohdalta kuitenkin raivattiin ylimääräinen aluskasvillisuus sekä pienemmät puut. Muutama suurempi mänty oli sopimuksen mukaan kaadettu jo aiemmin keväällä Gasumin toimesta. Koekuoppien kohdalta ei kasvillisuutta tarvinnut raivata. Kaivausalue paalutettiin metallisilla tikuilla kahden metrin välein ja alueiden reunat merkittiin naruilla.

Kaivettavaksi alueeksi oli Museoviraston ja Gasumin välisissä neuvotteluissa sovittu koko kivikautisen asuinpaikan löytöalue Riihimäki Silmäkenevan saari 3 B. Tätä silmälläpitäen potentiaalisimmaksi oletetulle alueelle rajattiin kaksi kaivausaluetta, alueet 1 ja 2, joiden väliin jätettiin puolen metrin levyinen profiilipalkki pohjois-eteläsuunnassa. Läntisen, alue 1:n laajuudeksi tuli 36 m² ja itäisen, alue 2:n taas 30 m². Alueiden väliin jätetyn ja myöhemmin kaivetun profiilipalkin pinta-ala oli 3 m². Kaivausalueilla katettiin siis yhteensä 69 m² kivikautista asuinpaikkaa.

Kaivausalueiden lisäksi tulevan maakaasuputkilinjan vaikutusalueella pyrittiin tekemään koekuopitusta. Tämä jäi tiukan aikataulun vuoksi varsin vajavaiseksi, mutta kuitenkin kysymyksiä herättäväksi, sillä kivikautisen toiminnan merkkejä tuli sekä asuinpaikan edustan suoalueelta että pohjoisemman löytöalueen, 3 C:n kohdalta. Koekuoppia kaivettiin neljä kappaletta, suolle niistä tehtiin kolme, kukin kooltaan 2 x 1 m ja kuivalle maalle yksi, kooltaan 1 x 1 m. Yhteensä koekuoppia kaivettiin siten 7 m² ja kaiken kaikkiaan kaivauksin tutkituksi pinta-alaksi tuli 76 m².

Kaivausalue dokumentoitiin totuttuun tapaan. Ensin tehtiin pintavaaitus metrin välein turpeen pinnalta ja seuraavaksi vaaittiin lapioin nostetun turpeen alainen mineraalimaan pinta (taso 0) samoin metrin välein. Tämän jälkeen kaivettiin kaivauslastalla keskimäärin 5 cm paksuisia kaivauskerroksia, joiden väliset tasot dokumentoitiin valokuvaamalla ja piirtämällä tasoon 5 saakka. Tämän jälkeen tasoja ei dokumentoitu, koska likamaita tai rakenteita ei enää esiintynyt. Vain vaaituksia tehtiin vielä tämän tason jälkeen. Profiilipalkkia ei piirretty lainkaan tasoissa, vaikka se kaivettiinkin ja sen löydöt tallennettiin kerroksittain. Silmäkooltaan 4 mm seulaa käytettiin

säännöllisesti, muttei kattavasti. Yleensä siihen siirryttiin aina kun jostain löytyi jotain - varsinkin alueen 2 länsilaidalla olleen luukeskittymän kohtaa seulottiin ahkerasti. Noin puolet kaivausalueiden maista seulottiin. Löytöjen talteenotto tapahtui takymetriä apuna käyttäen, jolloin kukin löytöpaikka sai tarkat x-, y- ja z-koordinaatit. Lisäksi kulloinenkin löytömittaustapahtuma taltioi löytölajin, löydon juoksevan numeron sekä kaivauskerroksen. Näitä tietoja on helposti voitu käyttää hyväksi jälkitöissä löytöluettelossa, löytökartoissa ja löytölaatikoihin laitettavien pienten informaatiolappujen teossa. Koekuoppia dokumentoitiin lähinnä valokuvaamalla, mutta suolla olleen koekuopan 3 yksi profiili myös piirrettiin. Varsinaisia löytöjä tuli vain kuivalla maalla olleesta koekuopasta 2, jossa löytöjen löytöpaikat dokumentoitiin mitoilla mittaamalla sentin tarkkuudella.

Kaivaukselta otettiin kaksi näytettä, hiili- ja puunäyte, jotka molemmat ovat ajoitettavana Helsingin yliopiston radiohiiliajoituslaboratoriossa. Näyte 1 on hiilinäyte kaivausalueelta 1 ja näyte 2 puunäyte koekuopasta 3. Kaivauksen luuaineistosta on tarkoitus tehdä osteologinen analyysi.

Kaivausten päätteeksi koekuopat peitettiin kaivetulla maa-aineksella ja maisemoitiin pintaturpeilla. Kaivausalueiden täyttö annettiin sopimuksen mukaan Gasum Oy:n hoidettavaksi.

5. KAIVAUSHAVAINNOT

5.1 Kaivausalueet 1 ja 2

Diat 51397-51418, kuvat 1-19, kartat s. 18-25, 27-37

Kaivausalueet perustettiin nykyistä maakaasuputkea varten tehdyn leikkauksen länsipäässä olevalle tasanteelle siten, että alueen 1 länsiosa oli myös osittain länteen laskevan törmän rinteellä. Ilmeisesti kaivausalueiden sisäpuolelle jäivät Bilundin tekemät koekuopat VI:12 ja VI:13, vaikka niiden sijaintia ei pystytkään kaivausten aikana paikantamaan. Leikkaus, Bilundin löytökohta VI:11, jäi ilmeisesti alueen itäpuolelle. Tänne jäi myös todennäköisesti n. 10-15 m² ala tutkimatonta kivikautista asuinpaikkaa. Kaivausalueiden 1 ja 2 väliin jätettiin puolen metrin levyinen profiilipalkki, joka sekin kaivettiin lopuksi. Koska alueet muodostavat yhden kokonaisuuden, käsitellään niitä tässä yhdessä.

Kaivausalueilla turve oli hyvin ohutta, lähinnä kariketta ja alueen 1 etelälaidan todettiin jo tässä vaiheessa olevan pahasti rikkoutunut leikkauksen myötä. Ensimmäiset löydöt tulivat turvekerroksesta alueen 2 länsilaidalta, profiilipalkin läheltä. Turpeen poiston jälkeisessä tasossa 0 ei vielä havaittu likamaajälkiä, mutta huomio kiinnittyi jo tässä vaiheessa maan kivikkoisuuteen. Maaperän todettiin olevan hiekkaa, paikoin ehkä hiedaksikin luokiteltavaa. Ensimmäisessä kaivauskerroksessa löydöt eivät muodostaneet erityisiä keskittyimiä, mutta eniten niitä kuitenkin oli alueen 2 länsilaidalla, ruuduissa 158-159 / 298 ja toisaalta alueen 2 kaakkoisnurkassa, ruuduissa 156-157 / 302-303. Myöhemmin löydöt keskittyivät nimenomaan näille alueille. Tasossa 1 dokumentoitiin likamaata alueen 1 itälaidalla ja jonkin verran myös alueen 2 länsilaidalla. Tasokartasta näkyy myös alueella 2 ruudusta 156/299 ruutuun 159/301 puolikaarenomaisesti kiertävä isojen kivien kehä, jonka voi tulkita jatkuvan pidemmällekin, ruutuun 160/298, jossa on vielä yksi iso kivi. Tämän kehän sisäpuolelle, länsipuolelle jää vähäkivisempi alue, jonka sisällä myöhempi löytökeskittymä selvästi on. Ruudussa 159/299 oli tässä tasossa havaittavissa pieni kiveys, jossa oli muutamia selvästi palaneitakin kiviä. Tästä kiveyksestä käytetään kertomuksessa myöhemmin nimitystä

"tulisija", jollainen se saattaa hyvin ollakin, koska juuri sen liepeiltä löytyi lähes kaikki palanut luu. Kiveyksen koko oli tässä vaiheessa noin 1,2 m x 1,2 m. Kivikehän itäpuolella on kapea, metrin levyinen, kivinen ja löydötön alue, jonka itäpuolella, alueen koillisnurkassa on hyvin tiheä kivikko ja kaakkoisnurkassa taas kivetön alue, jossa oli löytöjä.

Alueen 1 etelälaita jätettiin tarkistuskuoppien jälkeen tasoon 1, sillä maa näytti olevan siellä pelkkää soraa, osin sekoittunutta. Kaivauskerroksessa 2 alueen 1 länsiosan maaperä muuttui hiesuiseksi, mutta profiilipalkin tuntumassa sen sijaan oli likamaata ja muutamia löytöjäkin (mm. kvartsinuolenkärki). Alueella 2 löydöt keskittyivät kerroksessa voimakkaasti tulisijan ympärille ja isojen kivien muodostaman kehän sisäpuolelle, jossa oli myös likamaata. Tässä vaiheessa tulisijan koko oli 1,2 x 1 m ja siinä oli isompia kiviä kehällä ja pienempiä keskellä, hiiliä tai palanutta maata ei havaittu tässäkään kerroksessa. Alueen 2 kaakkoiskulman löytökeskittymän havaittiin koostuvan enimmäkseen kvartseista. Lähdetessä kaivamaan kerrosta 3, jätettiin tasoon 2 alueen 1 hiesusavinen länsiosa sekä alueen 2 kivikkoinen koillisnurkka. Alueen 1 ilmiöt jatkuivat suunnilleen samanlaisina tässäkin kerroksessa: likamaata itälaidalla, samoin harvat löydöt. Molemmilla alueilla maaperä muuttui hienommaksi, hiesuisemmaksi syvemmällä. Alueella 2 suurin osa löydöistä oli nyt selvästi kivikehän sisäpuolella, osa myös suurien kivien väleissä. Kaakkoiskulman löytökeskittymä näytti jo hiipuvan tässä kerroksessa. Tulisija jatkui tässä kerroksessa samanlaisena kuin aiemminkin.

Kerroksessa 4 alueen 1 likamaat hiipuivat jo kokonaan, alueesta jätettiin taas pieni pala tasoon 3. Myös alueella 2 likamaiden sävy vaaleni ja niitä oli pientä läikkää lukuun ottamatta vain kivikehän sisäpuolella, jossa myös löydöt keskittyivät yhä selvemmin tulisijan ympärille. Itse tulisija näyttäytyi tässä vaiheessa isompien kivien kehänä, jonka keskellä suurin osa löydöistä (palaneista luista) oli. Alueen kaakkoiskulman löydöt tulivat ruskeasta hiekasta, eivät niinkään harmaasta hiesuisesta maasta. Suuri osa alueesta 1 jätettiin tasoon 4, samoin kaistaleet alueen 2 pohjois- ja eteläosista. Alueen 1 löytömäärä supistui enää kahteen löytöön, mutta alueella 2 löytöjä oli edelleen runsaasti kivikehän sisäpuolella, jossa oli vielä heikkoa likamaatakin. Tässä kerroksessa tulisijan piirteet jo hävisivät, eikä siinä koko aikana ollut havaittavissa palanutta maata tai hiiliä. Palaneen luun keskittyminen sen ympärille kuitenkin on riittävän vahva osoitus siitä, että kyseessä on ollut nimenomaan tulisija. Alueen 2 kaakkoiskulmasta tuli tässä kerroksessa vielä yllättäen vähän enemmän löytöjä kuin aiemmin ja siellä oli myös vaalea likamaaläikkä.

Seuraava kerros 6 oli viimeinen alueella 1, josta kaivettiin reilun 5 cm:n kerros aivan profiilipalkin vierestä. Siitä ei löytynyt enää mitään, myöskään värjäytymiä ei ollut enää näkyvissä. Alueella 2 kaivamista jatkettiin kerroksen 5 jälkeen vielä kolme kerrosta, joiden välisiä tasoja ei enää dokumentoitu, koska varsinaisia likamaita ei ollut enää nähtävissä. Löydöt kuitenkin dokumentoitiin entiseen tapaan ja ne keskittyivät selvästi nyt jo täysin hävinneen tulisijan paikan ympärille. Vielä syvemmälle kaivettiin joitakin epämääräisiä likamaaläikkä, mutta löytöjä näistä ei enää tullut. Lopuksi kaivettiin profiilipalkki 5 cm:n kerroksissa. Löydöt dokumentoitiin normaalisti, mutta tasoja ei dokumentoitu. Profiilipalkin seinämästä saatiin hiilinäyte radiohiiliajoitusta varten (näyte 1).

Yhteenvetona kaivausalueista voidaan sanoa, että tutkittu alue piti sisällään pienen ja selkeän muinaisesta asuinpaikasta kertovan kokonaisuuden, jossa oleellisia piirteitä ovat kivikehä, löytöjen ja likamaiden keskittyminen kehän sisälle sekä siellä oleva tulisijan jäännös. Erityisesti palanut luu keskittyi aivan tulisijan ympärille ja jopa sen sisälle. Keskeinen luiden levintäalue on kooltaan vain n. 2 x 1 m. Kvartsien levintä on laajempi, kehän sisäpuolella n. 4 x 3 m. Kvartsit muodostavat pääosan alueen 2 kaakkoiskulman löytökeskittymästä. Likamaita on n. 5 x 4 m laajuisella alueella kivikehän sisäpuolella. Näyttää siltä, että kivikkoista maaperää on tarkoituksella raivattu siirtämällä

suurempia kiviä kehäksi tasanteen reunalle ja tämän kehän keskellä on pidetty leiripaikkaa tulisijoihin. Mahdollisesti alueen 2 kaakkoiskulman löytökeskittymä jatkuu kaivamattomalle alueelle kaivausalueen itäpuolella. Täällä ehjää asuinpaikkaa on vielä jäljellä ehkä n. 10-15 m² alueella. Kaikkiaan asuinpaikkaa voi luonnehtia pieneksi ja todennäköisesti lyhytaikaiseksi leiripaikaksi tai ehkä pikemminkin leiripaikkojen ryhmäksi, sillä samanlaisia löytökeskittymiä lienee myös seuraavan asuinpaikan, Riihimäki Silmäkenevan saari 3 C, alueella.

5.2 Koekuopat

Diat 51419-51426, kuvat 20-27, kartta s. 26

Koekuoppia kaivettiin neljä kappaletta, joista kuopat 1 ja 3-4 suoalueelle asuinpaikan 3 B luoteis-asuinpaikan 3 C lounaispuolelle. Suokoekuopat ovat lähempänä asuinpaikkaa 3 C (10-30 m) kuin 3 B (40-60 m). Koekuoppa 2 kaivettiin asuinpaikalle 3 C.

Koekuoppa 1

Kuopan koko oli 2 x 1 m ja se oli itä-länsisuuntainen. Kuopan lounaiskulman koordinaatit: x= 184.80, y= 261.90, z= 88.78 m mpy. Koekuoppa kaivettiin lapioilla. Kuoppa tehtiin suolle siten, että kuopan länsipääty tuli pohjois-eteläsuuntaiseen suo-ojaan ja kuopalla ikään kuin leikattiin ojan profiilia. Kuopan itäpään profiilissa erotettiin seuraavia kerroksia:

- 1) n. 15-20 cm kuivatusojasta nostettua savea,
- 2) 43 cm suoturvetta,
- 3) <1 cm puunkuorikerros,
- 4) 5-6 cm ruskeaa suoturvetta, johon seuraavan kerroksen kivet jo työntyivät
- 5) 15 cm kivikerros nyrkinpaksuista kiveä,
- 6) 11 cm tummaa hiesua, jonka jälkeen
- 7) harmaa ruostepilkkuinen savi.

Koekuoppa kaivettiin 80 cm syvyydelle. Mitään löytöjä siitä ei tullut.

Koekuoppa 2

Kuopan koko oli 1 x 1 m. Sen lounaiskulman koordinaatit ovat: x= 196.69, y= 265.21, z= 89.71 m mpy. Kuoppa kaivettiin kaivauslastalla 5 cm kerroksissa ja löydöt mitattiin tarkasti paikalleen, tasoja ei piirretty. Kuopasta löytyi kvartsiydin ja 10 kvartsi-iskosta (KM 34031: 372-382). Maaperä kuopassa oli suhteellisen vähäkivistä hiekkaa, ehkä hieman karkeampaa kuin kaivausalueilla 3 B:ssä. Mahdollisesti maa oli kuopassa myös tulkittavissa heikosti värjäytyneeksi likamaaksi. Kuoppasta kaivettiin 4 x 5 cm:n kerrosta, jonka jälkeen se täytettiin. Koekuopan löydöt viittaavat jo Bilundinkin havaintoon, että asuinpaikka 3 C on ehjä. Asuinpaikka on rajattu topografian perusteella yleiskartalle n. 15 x 7 m kokoiseksi rannansuuntaiseksi vyöhykkeeksi. Kuten aiemmin mainittiin, se sijaitsee n. 10 m lännempänä kuin mitä Bilund on arvioinut.

Koekuoppa 3

Kuopan koko oli 2 x 1 m, se tehtiin itä-länsisuuntaiseksi ja sen lounaiskulman koordinaatit ovat: x= 189.00, y= 243.80. Kuoppa kaivettiin lapioin aina siihen asti, kunnes sen länsipäässä havaittiin

lankkumaisia puunkappaleita 70 cm syvyydessä. Tämän jälkeen kaivaminen jatkui kaivauslastalla puiden ympäriltä ja lapiolla muualta kuopan alueelta. Ensimmäinen puista, joka pisti esiin kuopan länsiprofiilista lähes itä-länsisuuntaisena meni vahingossa halki lapiotaessa ja niinpä siitä otettiin sahaamalla näyte puulajimäärittystä ja radiohiiliajoitusta varten. Puu vaikutti varsin suorakulmaiselta, sen pituudesta ei ole varmuutta koska ainakin osa siitä jäi kaivamattomalle alueelle, mutta leveydeksi mitattiin 13,5 cm ja paksuudeksi 3 cm. Osa puusta tutkittiin konservointilaitoksella ja puulajin todettiin olevan kuusi. Mitään selviä merkkejä ihmisen muotoilusta ei puusta kyetty havaitsemaan (ks. Leena Tomanterän raportti, Liite I). Samanlaisia puita näytti olevan useampia-kin länsiprofiilissa, joista selvin oli ensimmäisestä 25 cm päässä. Tämän puun paksuus oli 4-5 cm ja leveys n. 20 cm. Lisäksi profiilissa oli ainakin kahden ehkä vastaavanlaisen puun jäänteitä.⁴ Nämä puut eivät juurikaan ulottuneet kaivetulle alueelle. Koekuopan länsiseinämä dokumentoitiin valokuvaamalla ja piirtämällä, kerrosjärjestys on seuraava:

- 1) sammal, karike 3-4 cm
- 2) ruskea suoturve 30 cm
- 3) musta, kostea, hiilipitoinen suoturve 35 cm
- 4) vaaleampi, musta suoturve, jossa puunkappaleet olivat 8 cm
- 5) musta suoturve 26 cm
- 6) vaaleanruskea, hieno hiekka 12 cm
- 7) pohjalla harmaa, tiivis hiekka

Kuoppaa kaivettiin n. 1,2 metrin syvyydelle. Koska koekuoppa on tulevan maakaasuputken linjauksella, on puunäytteen tutkimuksella keskeinen merkitys mahdollisten jatkotutkimusten kannalta. Ilmeisesti näyte oli liian pieni ja huonosti säilynyt, jotta siinä voisi havaita ihmiskäden merkkejä. Jos radiohiiliajoitus osoittaa puun esihistorialliseksi, on paikka kuitenkin tutkittava tarkemmin laajemmilla kaivauksilla, joissa puita saadaan näkyviin hieman isommalta alalta.

Koekuoppa 4

Pohjois-eteläsuuntaisen kuopan koko oli 2 x 1 m ja sen lounaiskoordinaatit ovat $x = 179.40$, $y = 236.60$. Kuoppa oli kauimmaisina suolle tehty koekuoppa. Varsinaisesti kerrosjärjestystä ei dokumentoitu, mutta 70-75 cm syvyydeltä lähtien oli runsaasti puunjäänteitä, jotka näyttivät ainakin suurimmaksi osaksi olevan puun juurakoita. Muutama puu tosin näytti hivenen lankkumaisilta tai jopa hirsimäisiltä, mutta kyseessä lienevät olleet kuitenkin vain puunrungot. 125 cm syvyydellä vastaan tuli 10 cm hiekkakerros ja sen alla pohjasavi. Koekuopan syvyydeksi tuli siis 1,35 metriä.

⁴ Sinivuokkoniemen asuinpaikan suokaivauksissa on myös havaittu ehkä vastaavia lautamaisia puunkappaleita, joissa oli lisäksi ollut reikiä (Matiskainen, Zhilin & Bilund: Riihimäen Silmäkenevan alueen arkeologiset tutkimukset 2000).

6. LÖYDÖT JA NÄYTTEET

6.1 Löydöt

Löydöistä suurin osa määrällisesti on palanutta luuta, painon mukaan taas kvartseja (ks. oheinen taulukko). Kvartsin ja luun lisäksi kaivausalueilta löytyi neljä kivilaji-iskosta tai kiviesineen katkelmaa. Kvartsin joukosta tunnistettiin 12 esinettä (5,7 %) ja 10 ydintä (4,7 %). Ytimet ovat kaikki bipolaarisia. Esinemuodot ovat tavallisia kivikautisen asuinpaikan kvartsiesineistöä, poikkeuksena mahdollinen viistoteräinen nuolenkärki (KM 34031: 19), joka tavallisesti ajoitetaan myöhäismesoliittiseksi ja varhaiskampakeraamiseksi. Esine antaa yhdessä keramiikkatomuuden kanssa viitteen asuinpaikan ajoituksesta todennäköisesti myöhäismesoliittiselle kivikaudelle (n. 6000-5000 eKr.). Kivilajimateriaali on harmaata liusketta, lukuun ottamatta hioimen katkelmaa (KM 34031: 4), joka lienee gneissia tms. kivilajia. Palanut luumateriaali tullaan analysoimaan, mutta pintapuolisesti tarkasteltuna aineistossa näyttäisi olevan ainakin isojen nisäkkäiden luuta.

Löytölaji	Kaivausalueet 1-2		Koekuoppa 2		Koekuoppa 3		Yhteensä	
	kpl	g	kpl	g	kpl	g	kpl	g
Kivilajit	4	104,1					4	104,1
Hioimen katkelma	1	25,8					1	25,8
Kivilajiesineen katkelma	1	14,7					1	14,7
Kivilaji-iskoksia	2	63,6					2	63,6
Kvartsi	200	658,4	11	31,4			211	689,8
Kvartsiesine, kaavin	3	35,7					3	35,7
Kvartsiesine, naskali	2	20,8					2	20,8
Kvartsiesine, nuolenkärki	1	2,9					1	2,9
Kvartsiesine, veitsi	2	6,6					2	6,6
Kvartsiesine	4	6,2					4	6,2
Kvartsi-iskoksia	179	352,4	10	15,7			189	368,1
Kvartsiytimiä	9	233,8	1	15,7			10	249,5
Palanutta luuta	696	196,5					696	196,5
Näytteet	1	26,0			1	60,0	2	86,0
Hiilinäyte	1	26,0					1	26,0
Puunäyte					1	60,0	1	60,0
Yhteensä	901	985,0	11	31,4	1	60,0	913	1076,4

6.2 Näytteet

Kaivaukselta otettiin vain kaksi näytettä, yksi hiilinäyte ja yksi puunäyte radiohiiliajoituksia varten. Hiilinäyte otettiin kaivausalueiden välisen profiilipalkin seinämästä, mahdollisesti paikalla on ollut tulisijan jäännös. Näyte on ajoitettavana Helsingin yliopiston radiohiiliajoituslaboratoriossa. Puunäyte otettiin koekuopassa 3 olleesta lankun näköisestä puunkappaleesta, josta osa tutkittiin

konservointilaitoksella (ks. Liite I). Myös tästä näytteestä on osa ajoitettavana Helsingin yliopiston radiohiiliajoituslaboratoriossa.

Näytteet

1	x= 158,60, y= 297,50	Alue 1, mahd. tulisija, puuhiiltä, 25 cm syvyydestä	ajoitettavana
2	x= 188,00, y= 245,80	Koekuoppa 3, puuta 70 cm syvyydestä, "lankku"	ajoitettavana

7. YHTEENVETO

Riihimäen Silmäkenevan saari 3:n kivikautista asuinpaikkaa tutkittiin arkeologisin kaivauksin kahden viikon ajan, 2.-16.6.2003. Kaivauksia suoritettiin paikalla koska Gasum Oy on rakentamassa uutta maakaasuputkea vanhan rinnalle Silmäkenevan halki ja osa asuinpaikasta (Silmäkenevan saari 3 B) on jäämässä putken linjaukselle. Kaivausten tarkoituksena oli tutkia kyseinen muinaisjäännös mahdollisuuksien mukaan kokonaan sekä samalla pyrkiä selvittämään onko muita muinaisjäännöksiä jäämässä putkilinjaukselle saaren alueella. Kaivauksilla asuinpaikan osasta 3 B saatiin tasokaivauksin tutkittua noin 80 %, mitä voidaan pitää resurssihin nähden riittävänä tuloksena. Koekuopituksessa todettiin lisäksi, että asuinpaikan osa Silmäkenevan saari 3 C on osittain jäämässä putkilinjan työalueelle ja että asuinpaikan edustan suoalueella on puujäänteitä, jotka saattavat olla peräisin kivikautiselta asuinpaikalta. Kaivausalueiden ja koekuoppien yhteenlaskettu pinta-ala on 76 m².

Asuinpaikalta löytyi kvartsia, palanutta luuta, pari kivilaji-iskosta sekä kaksi kivilajiesineen katkelmaa, joista toinen hioin. Kvartsiesineiden joukossa on mahdollinen viistoteräinen nuolenkärki, joka yhdessä asuinpaikan keramiikkattomuuden kanssa antaa viitteen asuinpaikan ajoituksesta todennäköisesti myöhäismesoliittiselle kivikaudelle (n. 6000-5000 eKr.). Ajoitusta selventäneen radiohiiliajoitus näytteestä, joka on peräisin mahdollisesta tuhoutuneesta tulisijasta asuinpaikan kulttuurikerroksessa. Hieman paremmin säilyneessä kivityssä tulisijassa ei ollut lainkaan hiiltä tai palanutta maata, mutta sen ympäriltä löytyivät lähes kaikki kaivauksen palaneen luun kappaleet. Löytöjen ja likamaiden levintä muodostaa pienen, n. 5 x 6 m laajuisen kokonaisuuden, joka kuvastanee lyhytaikaista leiripaikkamaista asuinpaikkaa muinaisen Silmäkenevan järven rannalla. Samanlaisia leiripesäkkeitä on ilmeisesti runsaasti Silmäkenevan saarilla ja rannoilla.

Asuinpaikan edustan suolle kaivetusta koekuopasta löytyi muutama lankkumainen puujäännös, joista yhdestä otettiin näyte sekä puulajimääritystä että radiohiiliajoitusta varten. Puulajiksi todettiin kuusi. Sitä, onko puuta mahdollisesti työstetty, ei saatu selville.

NEGATIIVI- JA KUVALUETTELO

Kuvaaja Petro Pesonen 2003

	Neg.	Kuva	Aihe	Pvm
127194	1		Kaivausalueetta raivataan. NW-SE.	2.6
127195	2		Alueelta 1 poistetaan turvetta. E-W.	3.6
127196	3		Muurahaispesää siirretään alueella 2. NW-SE.	3.6
127197			Alue 1, taso 0. S-N.	3.6
127198	4		Alue 1, taso 0, panoraama (1/2). W-E.	3.6
127199	4		Alue 1, taso 0, panoraama (2/2). W-E.	3.6
127200			Alueet 1 ja 2, taso 0, panoraama (1/2). NE-SW.	3.6
127201			Alueet 1 ja 2, taso 0, panoraama (2/2). NE-SW.	3.6
127202	5		Alue 1, taso 1, panoraama (1/2). W-E.	5.6
127203	5		Alue 1, taso 1, panoraama (2/2). W-E.	5.6
127204			Alue 1, taso 1. N-S.	5.6
127205	16		Muurahaisia alueella 2.	5.6
127206	7		Alueen 1 kerrosta 2 kaivetaan. E-W.	5.6
127207			Alue 2, taso 1. NE-SW.	5.6
127208	13		Alue 2, taso 1, mahd. tulisija ruudussa 159/299. W-E.	5.6
127209	9		Alue 2, taso 1. NE-SW.	5.6
127210			Alue 2, taso 1, mahd. tulisija ruudussa 159/299. W-E.	5.6
127211			Alue 1, taso 2. W-E.	6.6
127212	15		Riina Mäki kaivaa tulisijaa ruudussa 159/299. SE-NW.	6.6
127213	10		Alue 2, taso 2. NW-SW.	9.6
127214	8		Alueen 1 kerrosta 3 kaivetaan.	9.6
127215			Alue 2, tulisija, taso 2. S-N.	9.6
127216	14		Alue 2, tulisija, taso 3. W-E.	9.6
127217	6		Alue 1, taso 3, panoraama (1/2). W-E.	10.6
127218	6		Alue 1, taso 3, panoraama (2/2). W-E.	10.6
127219	11		Alue 2, taso 3. NE-SW.	11.6
127220	20		Koekuoppaa 1 kaivetaan suolla. E-W.	11.6
127221			Koekuopan 1 itäprofiili. W-E.	11.6
127222	12		Alue 2, taso 4. NE-SW.	12.6
127223	26		Koekuoppaa 4 kaivetaan suolla, Elisa Kämäräinen ja Esa Heinonen. NE-SW.	12.6
127224	22		Koekuoppaa 3 kaivetaan suolla, Riina Mäki ja Andreas Koivisto.	12.6
127225			Ryhmäkuva: vasemmalta Tanja Alzheimer, Riina Mäki, Andreas Koivisto, Nora Salonen, Anu Kehusmaa, Esa Heinonen ja Elisa Kämäräinen.	12.6
127226	28		Ryhmäkuva: vasemmalta Tanja Alzheimer, Riina Mäki, Andreas Koivisto, Nora Salonen, Anu Kehusmaa, Esa Heinonen ja Elisa Kämäräinen.	12.6
127227	18		Alueen 2 kerrosta 5 kaivetaan. E-W.	12.6
127228	17		Alue 1, hiiltä profiilissa 158,20-80/297,50 25-30 cm syvyydessä.	16.6
127229			Katkennut lankku koekuopassa 3. E-W.	16.6
127230	19		Profiilipalkkia kaivetaan. NE-SW.	16.6
127231	27		Koekuoppa 4, puujuurakoita 70-75 cm syvyydessä. N-S.	16.6
127232	23		Koekuoppa 3, länsiprofiili. E-W.	16.6
127233	25		Koekuoppa 3, länsiprofiili. E-W.	16.6
127234	24		Lankku koekuopassa 3. E-W.	16.6
127235	21		Koekuoppa 2, asuinpaikalla Silmäkenevan saari 3 C. SE-NW.	16.6

DIALUETTELO

Kuvaaja Petro Pesonen 2003.

Nro	Aihe	Pvm
51397	Kaivausalueita raivataan. NW-SE.	2.6
51398	Alueelta 1 poistetaan turvetta. E-W.	3.6
51399	Muurahaispesää siirretään alueella 2. NW-SE.	3.6
51400	Alue 1, taso 0. S-N.	3.6
51401	Alue 1, taso 0. W-E.	3.6
51402	Alue 1, taso 1. W-E.	5.6
51403	Alue 2, taso 1. NE-SW.	5.6
51404	Alue 2, taso 1, mahd. tulisija ruudussa 159/299. W-E.	5.6
51405	Alue 2, taso 1, mahd. tulisija ruudussa 159/299. W-E.	5.6
51406	Alueen 1 kerrosta 2 kaivetaan. NE-SW.	5.6
51407	Alue 1, taso 2. W-E.	6.6
51408	Riina Mäki kaivaa tulisijaa ruudussa 159/299. SE-NW.	6.6
51409	Alue 2, taso 2. NW-SW.	9.6
51410	Anu Kehusmaa piirtää aluetta 2.	9.6
51411	Tulisija, alue 2, taso 2. S-N.	9.6
51412	Alueen 1 kerrosta 3 kaivetaan.	9.6
51413	Alue 1, taso 3. W-E.	10.6
51414	Alue 2, taso 3. NE-SW.	11.6
51415	Tulisija, alue 2, taso 3. W-E.	9.6
51416	Alue 2, taso 4. NE-SW.	12.6
51417	Alue 1, hiiltä profiilissa 158,20-80/297,50 25-30 cm syvyydessä. W-E.	13.6
51418	Profiilipalkkia kaivetaan. NE-SW.	16.6
51419	Koekuoppaa 1 kaivetaan suolla: Nora Salonen ja Tanja Alzheimer. E-W.	11.6
51420	Koekuopan 1 itäprofiili . W-E.	11.6
51421	Koekuoppia 3 ja 4 kaivetaan suolla, etualalla Riina Mäki ja Andreas Koivisto.	12.6
51422	Katkennut lankku suolla koekuopassa 3. E-W.	16.6
51423	Koekuoppa 3, länsiprofiili . E-W.	16.6
51424	Koekuoppa 3, länsiprofiili . E-W.	16.6
51425	Lankku koekuopan 3 länsiprofiilissa. E-W.	16.6
51426	Koekuoppa 4, puujuurakoita 70-75 cm syvyydessä. N-S.	16.6
51427	Ryhmäkuva: vasemmalta Tanja Alzheimer, Riina Mäki, Andreas Koivisto, Nora Salonen, Anu Kehusmaa, Esa Heinonen ja Elisa Kämäräinen.	12.6

KARTTALUETTELO

Kartta	aihe	alue	mk	koko	s.
Peruskarttaote	Silmäkenevan saari 3 B, pk. 2044 03 RIIHIMÄKI		1:20t.	A4	15
Peruskarttaote	Silmäkenevan alue, muinaisjärvi		1:50t.	A4	16
Yleiskartta	Silmäkenevan saari 3 B, kaivaukset 2003		1:500	A3	17
Vaaituskartta	pinta- ja pohjavaaitus	alueet 1-2	1:50	A3	18
Tasokartta	taso 0	alueet 1-2	1:50	A3	19
Tasokartta	taso 1	alueet 1-2	1:50	A3	20
Tasokartta	taso 2	alueet 1-2	1:50	A3	21
Tasokartta	taso 3	alueet 1-2	1:50	A3	22
Tasokartta	taso 4	alueet 1-2	1:50	A3	23
Tasokartta	taso 5	alueet 1-2	1:50	A3	24
Profiilikartta	profiili 154.00-162.00 / 297.50 lännestä	alue 1	1:25	A3	25
Profiilikartta	profiili 189.00-190.00 / 245.80 idästä	koekuoppa 3	1:20	A4	26
Levintäkartta	kaikki löydöt (kpl)	alueet 1-2	1:100	A4	27
Levintäkartta	kaikki löydöt (g)	alueet 1-2	1:100	A4	28
Levintäkartta	kvartsilöydöt	alueet 1-2	1:100	A4	29
Levintäkartta	kvartsi- ja kivilajiesineet	alueet 1-2	1:100	A4	30
Levintäkartta	palanut luu (kpl)	alueet 1-2	1:100	A4	31
Levintäkartta	palanut luu (g)	alueet 1-2	1:100	A4	32
Levintäkartta	kaikki löydöt (kpl), krs 0-1	alueet 1-2	1:100	A4	33
Levintäkartta	kaikki löydöt (kpl), krs 2	alueet 1-2	1:100	A4	34
Levintäkartta	kaikki löydöt (kpl), krs 3	alueet 1-2	1:100	A4	35
Levintäkartta	kaikki löydöt (kpl), krs 4	alueet 1-2	1:100	A4	36
Levintäkartta	kaikki löydöt (kpl), krs 5-8	alueet 1-2	1:100	A4	37

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

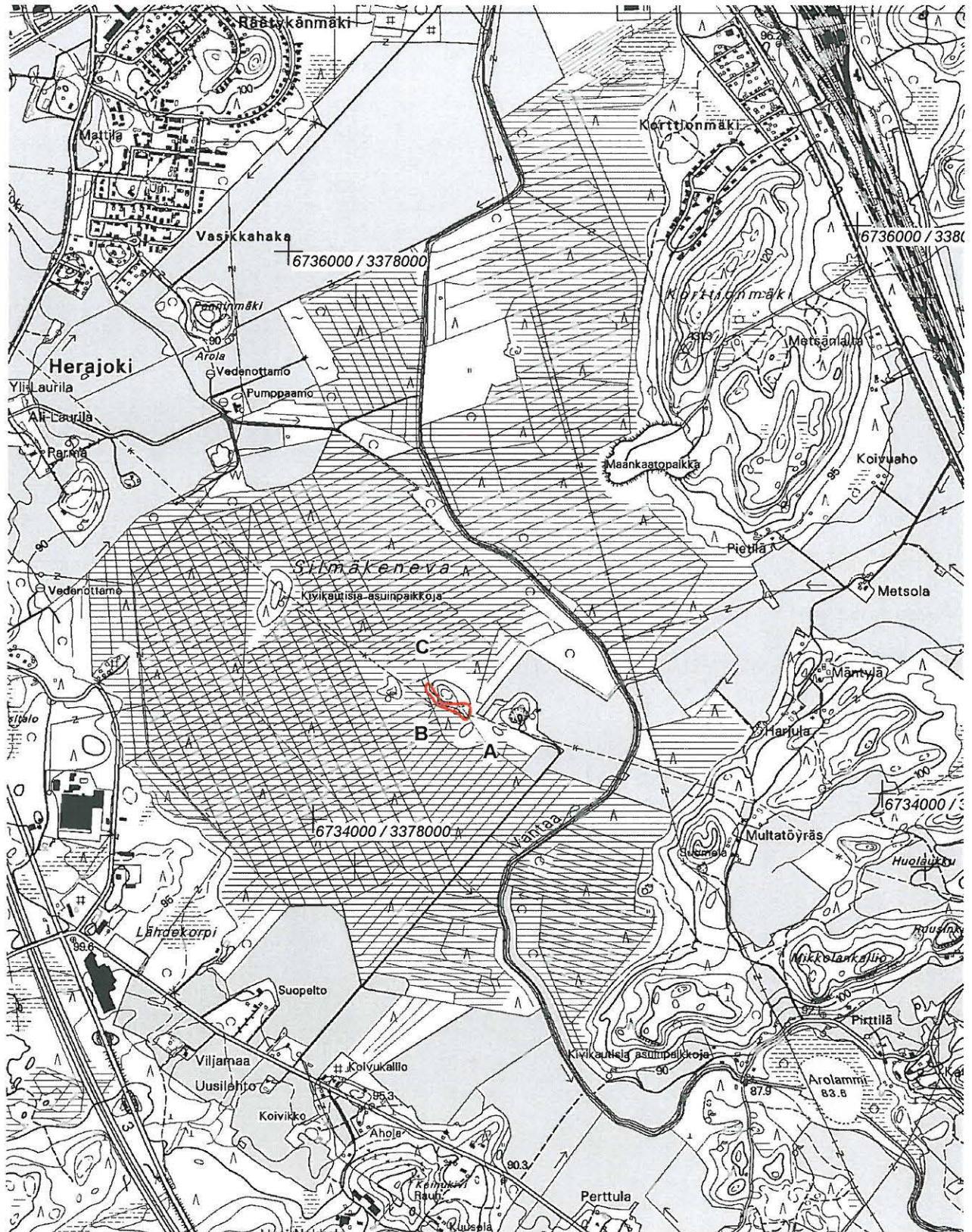
Petro Pesonen 2003

Ote peruskartasta 2044 03 RIIHIMÄKI

Pohjakartta digitaalisesta kartta-aineistosta

Mk. 1:20000

Piirt. P. Pesonen

A = Silmäkenevan saari 3 A, p= 6734 360, i= 3378 530

B = Silmäkenevan saari 3 B, p= 6734 360, i= 3378 450

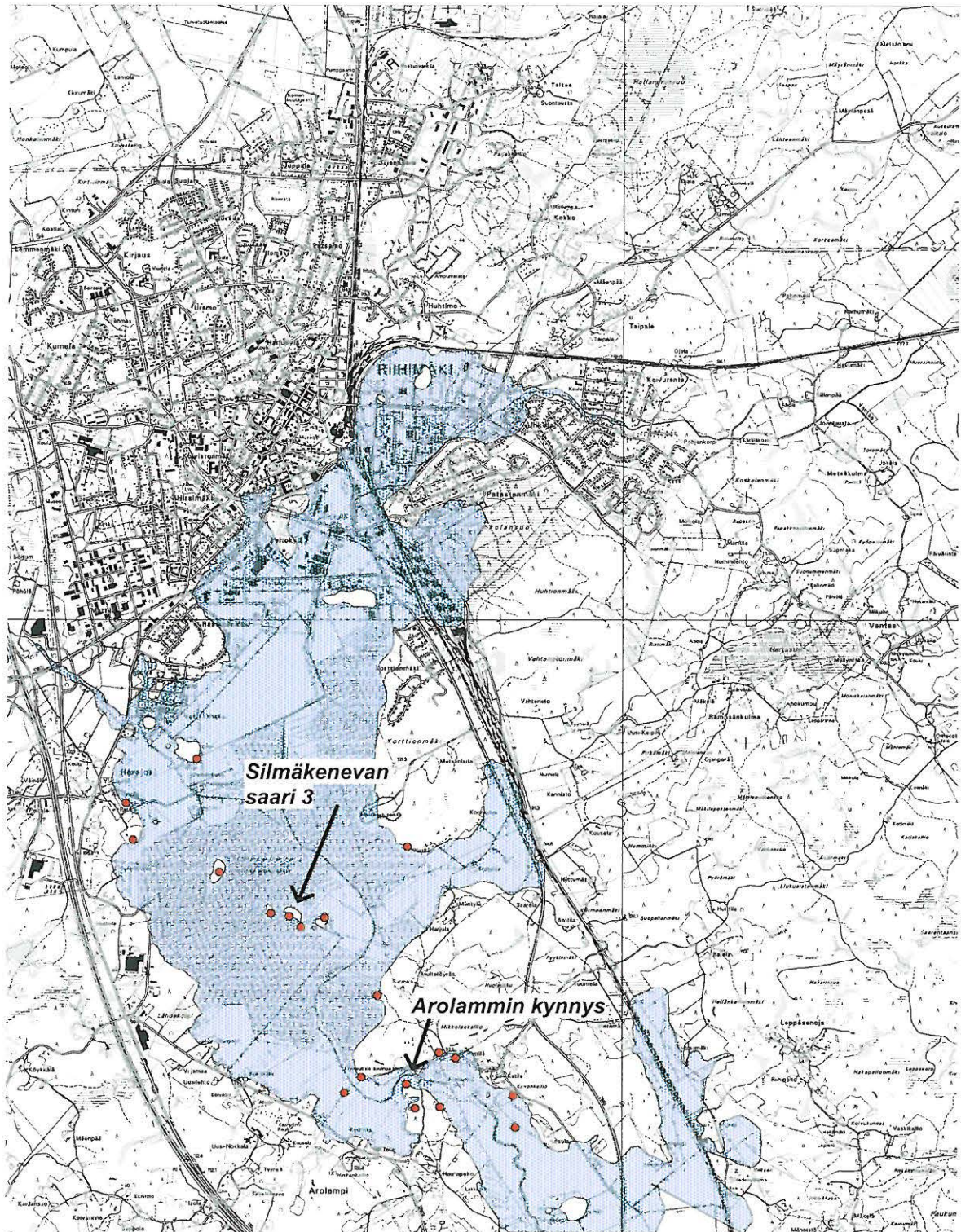
C = Silmäkenevan saari 3 C, p= 6734 430, i= 3378 430

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN ALUE

P. Pesonen 2003

Pohjakartta digitaalisesta kartta-aineistosta

Mk. 1:50000

kivikautinen asuinpaikka

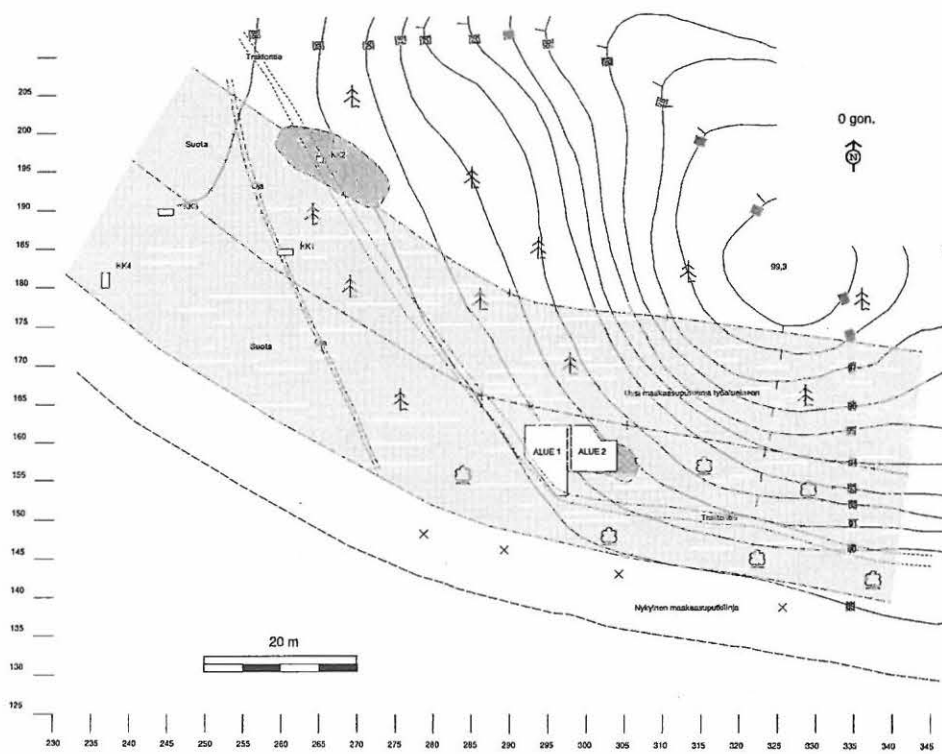
Silmäkenevan muinaisjärvi 90 m mpy korkeuskäyrän mukaan piirrettynä

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Yleiskartta ~~1:500~~ 1:1000

Piirt. Anu Kehusmaa

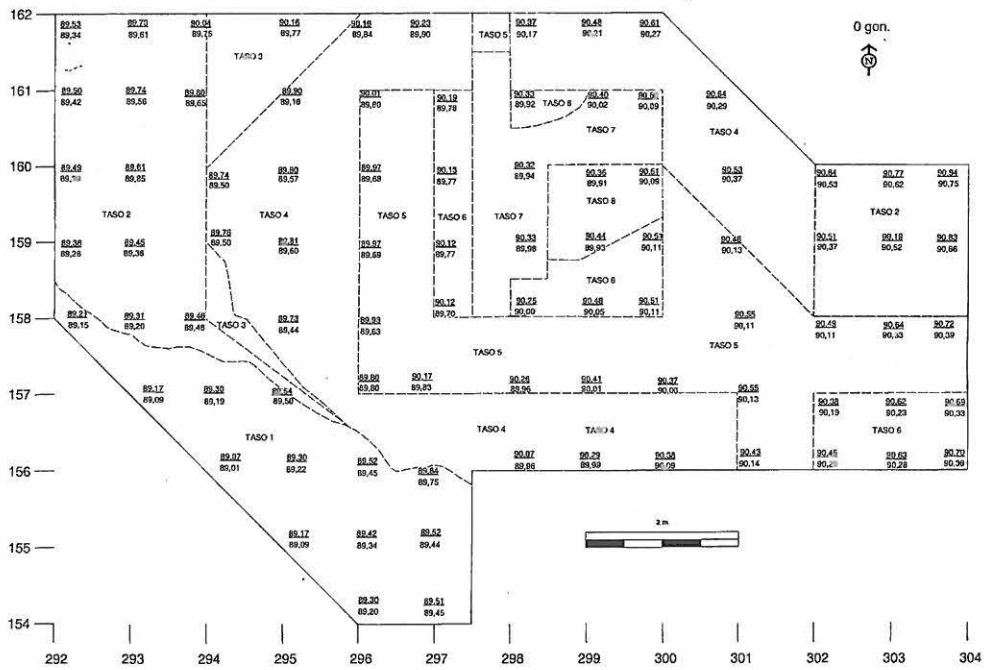
- Kaivausalue
- Asuinpaikka Riihimäki Silmäkenevan saari 3 B arvioitu laajuus
- Tulkimatta jäänyt alue, jossa todennäköisesti ohjää asuinpaikkaa jäljellä
- Uusi maakaasuputkilinja työalueineen
- Koekuoppa
- Korkeuskäyrä
- Vanhan maakaasuputken merkkipaalu
- Uuden putkilinjan merkkipaalu

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Pinta- ja pohjavaaituskarta 4:60 1:100
Alueet 1 ja 2
Piirt. Anu Kehusmaa

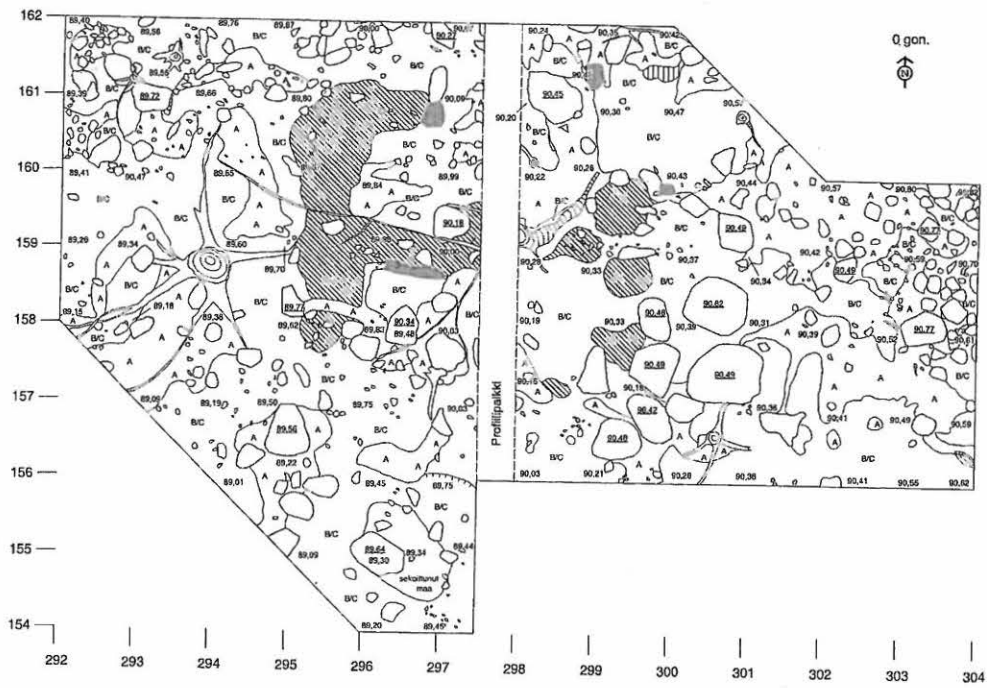
- 90.80 Pintavaaituslukema m mpy
- 89.12 Pohjavaaituslukema m mpy
- Kaivettujen tasojen raja
- TASO 5 Viimeinen kaivettu taso

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Tasokartta ± 50 1:100
 Alueet 1 ja 2, taso 1
 Piirt. Anu Kehusmaa

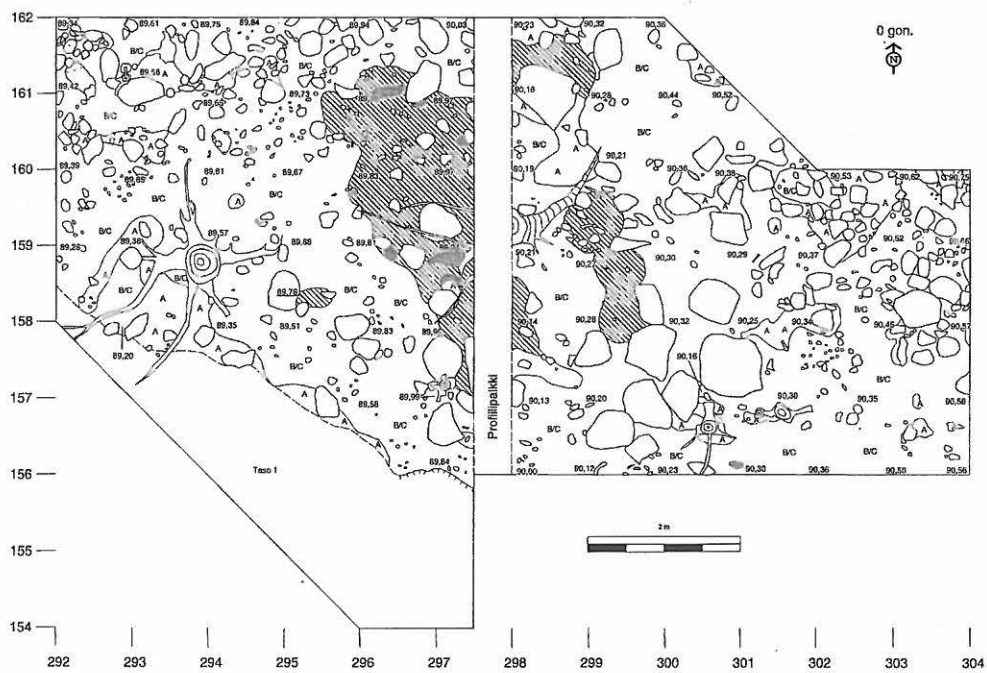
	Huutoutunut hiekka		Kanto, juuri
	Rikastunut hiekka		Korkeudet m mpy
	Puhdas hiekka		Ruskea liikamaa
	Kivi		Punainen maa
	Leikkaus		

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Tasokartta ~~1:50~~ 1:100
Alueet 1 ja 2, taso 2
Piirt. Anu Kehusmaa

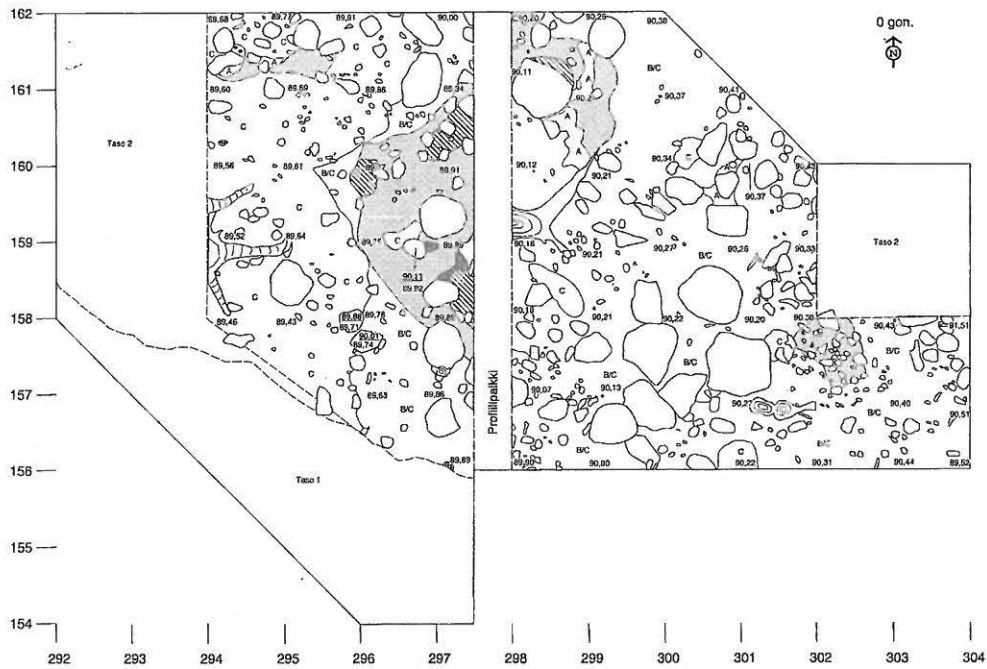
	Huuhoutunut hiekka		Kanto, juuri
	Rikastunut hiekka		Korkeudet m mpy
	Puhdas hiekka		Ruskea likamaa
	Kivi		Punainen maa
	Leikkaus		

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Tasokartta 4:50 1:100
 Alueet 1 ja 2, taso 3
 Piirt. Anu Kehusmaa

A	Huuhoutunut hiekka		Kanto, juuri
B	Rikastunut hiekka		Vaaleanruskea liikamaa
C	Puhdas hiekka		Ruskea liikamaa
	Kivi		Punainen maa
90.77	Korkeudet m mpy		Hiili

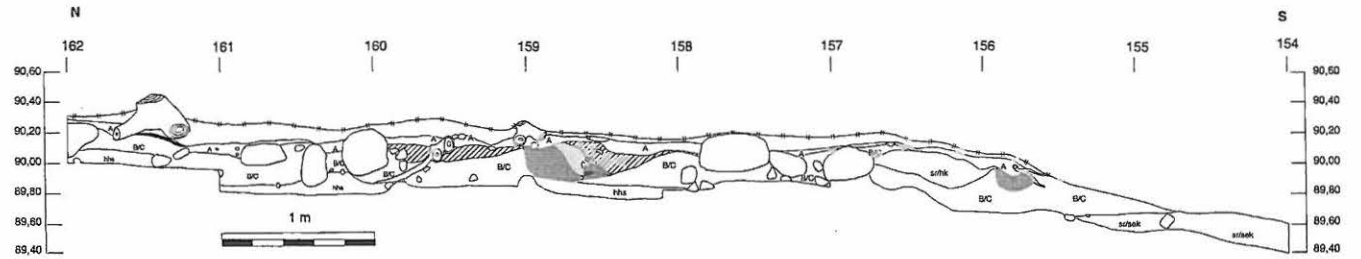

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Profiilikartta 4:25 1:50
Alue 1, profiili 154,00-162,00/297,50 lännestä

Piirt. Anu Kehusmaa

A	Huuhoutunut hiekka		Ruskea liikkamaa
B	Rikastunut hiekka		Punainen maa
C	Puhdas hiekka		Vaaleanruskea liikkamaa
	Kivi		Hilli
	Kanto, juuri		Soran ja kivien sekainen hiekka
	Korkeudet m mpy		Harmaa hiesu
	Turve		Soran ja kivien sekainen, osittain sekoittunut hiekka

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B

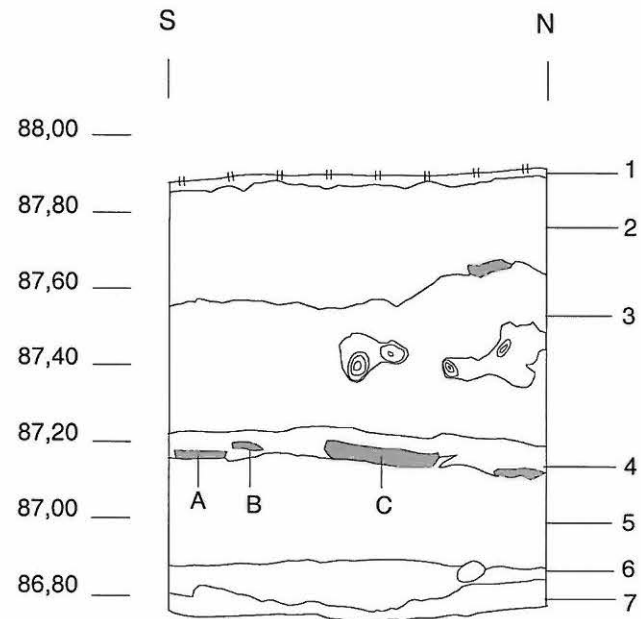
Petro Pesonen 2003

Profiilikartta 1:20
 Koekuoppa 3, profiili 189,00-190,00/245,80

Piirt. Petro Pesonen, digit. Anu Kehusmaa

26

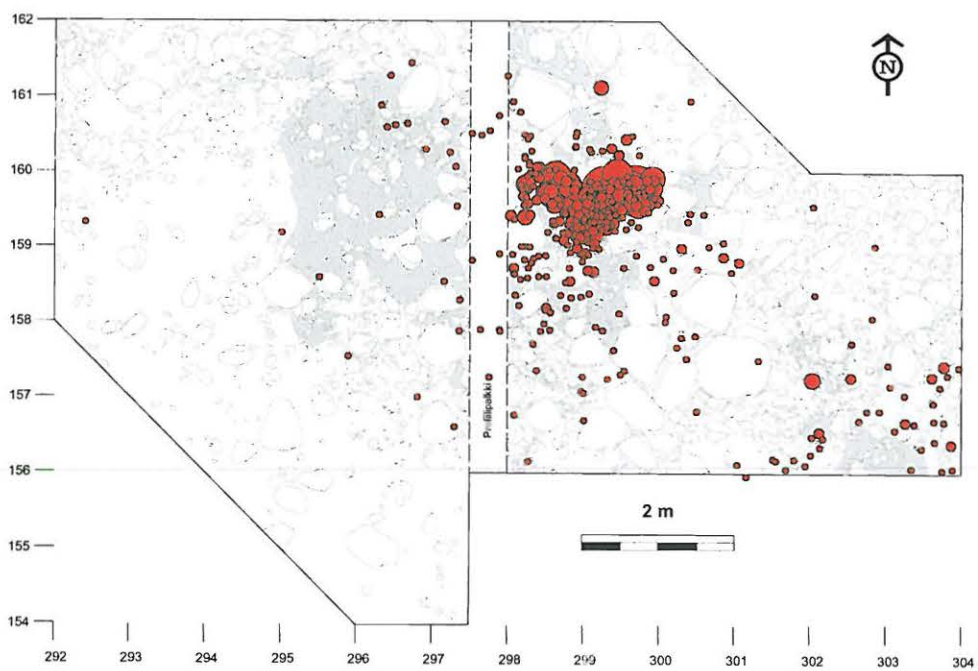
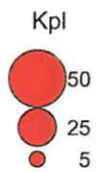
1	Sammal, karike
2	Ruskea suoturve
3	Musta, kostea, hiilipitoinen suoturve
4	Vaaleampi, musta suoturve
5	Musta suoturve
6	Vaaleanruskea, hieno hiekka
7	Harmaa, tiivis hiekka
A	"Lankku", halkesi kaivettaessa- Leveys 13,5 cm, paksuus n. 3 cm. Näyte.
B	Koivuntuohta
C	Puuta. Leveys n. 20 cm, paksuus 4-5 cm. Pinnassa puunkuorta.
	Puuta
	Kivi
90,77	Korkeudet m mpy
	Kanto, juuri

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Petro Pesonen 2003

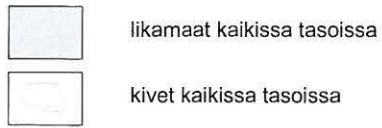
Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt (kpl)
 Piirt. P. Pesonen

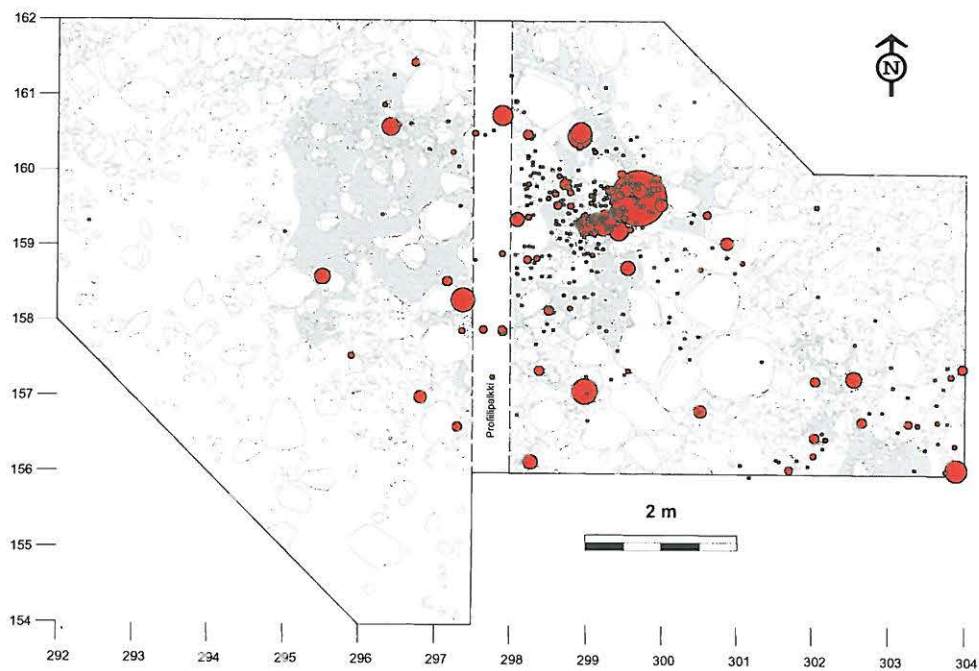
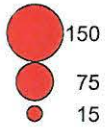
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt (g)
 Piirt. P. Pesonen

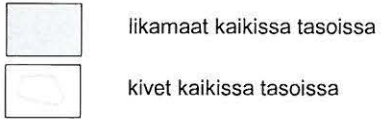
Paino (g)

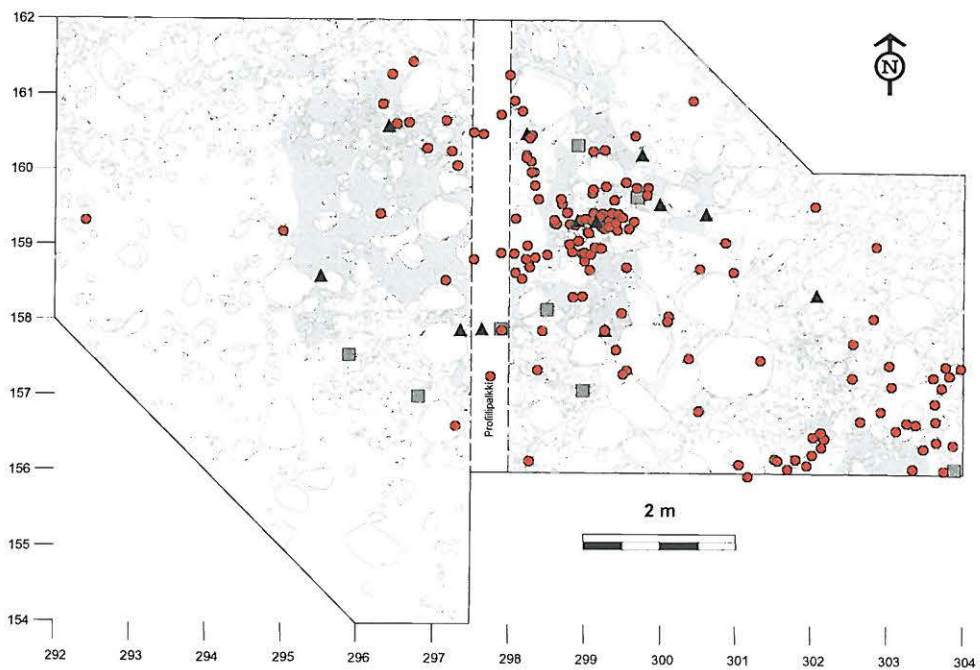
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
Alueet 1 ja 2, kvartsilöydöt
Piirt. P. Pesonen

- Kvartsi-iskoksia
- ▲ Kvartsisesine
- Kvartsiydin

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alue 1, kvartsi- ja kivilajiesineet
 Piirt. P. Pesonen

likamaat kaikissa tasoissa

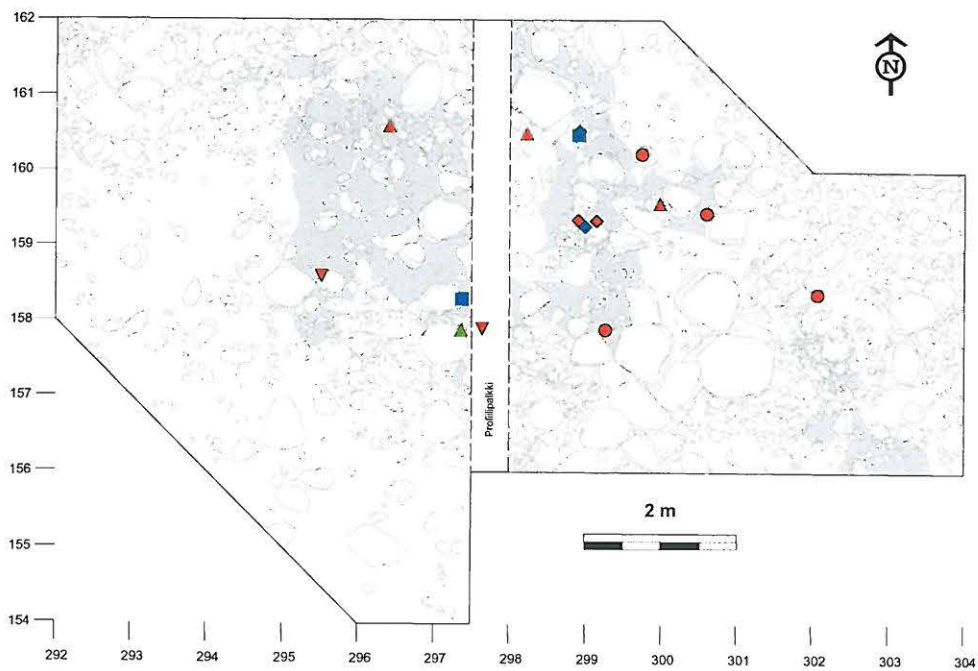
kivet kaikissa tasoissa

Kvartsiesineet

- muu esine
- ▲ kaavin
- ▼ naskali
- ▲ nuolenkärki
- ◆ veitsi

Kivilajiesineet ja -iskokset

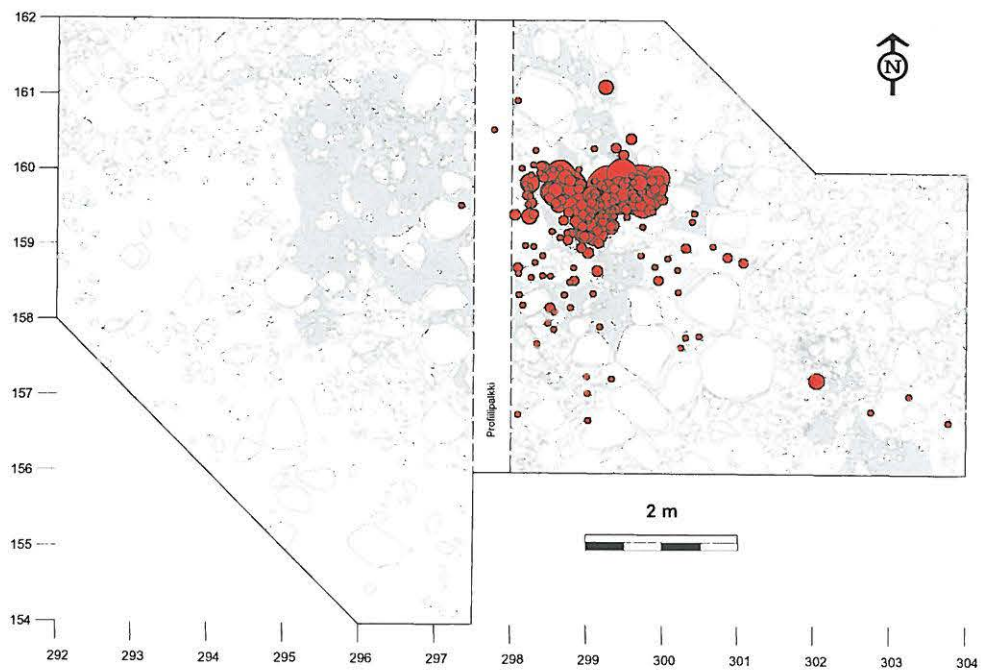
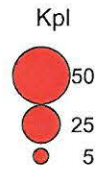
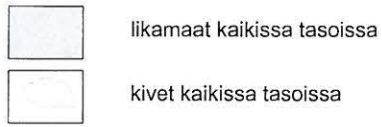
- kivilaji-iskoksia
- ◆ kivilajiesineen katkelma

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Petro Pesonen 2003

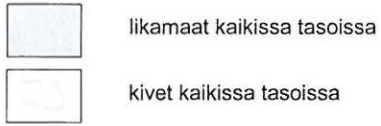
Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, palanut luu (kpl)
 Piirt. P. Pesonen

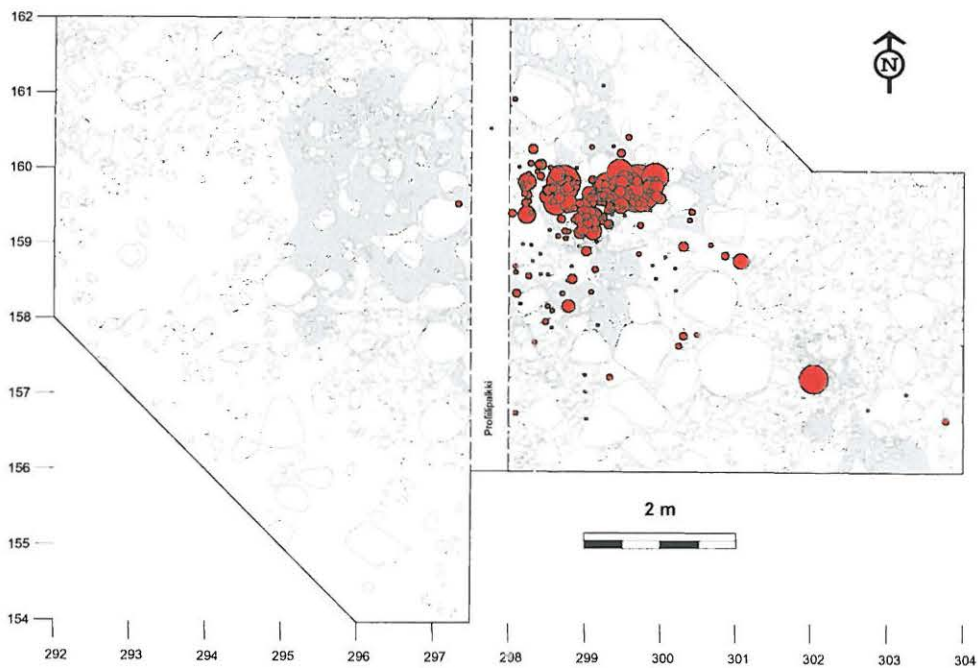
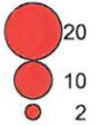
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3 B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, palanut luu (g)
 Piirt. P. Pesonen

Paino (g)

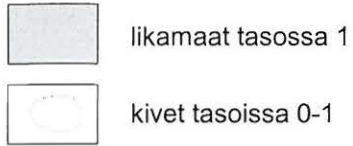
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B

Petro Pesonen 2003

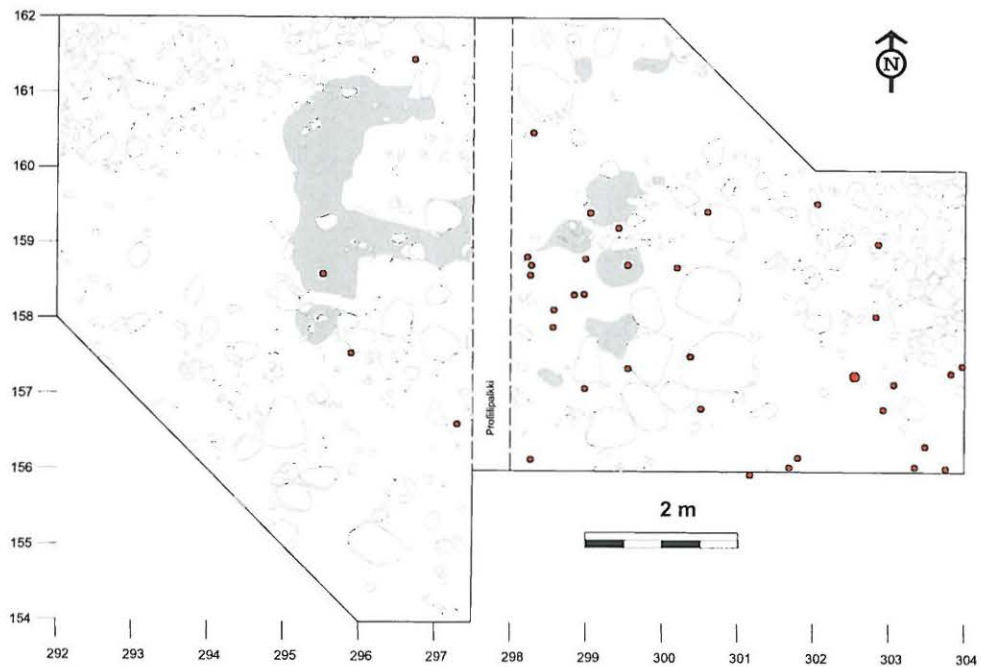
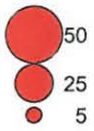
Löytöjen levintäkartta 1:100

Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt, krs 0-1

Piirt. P. Pesonen

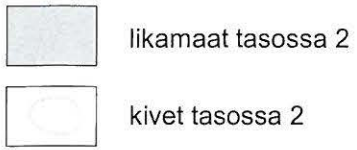
Kpl

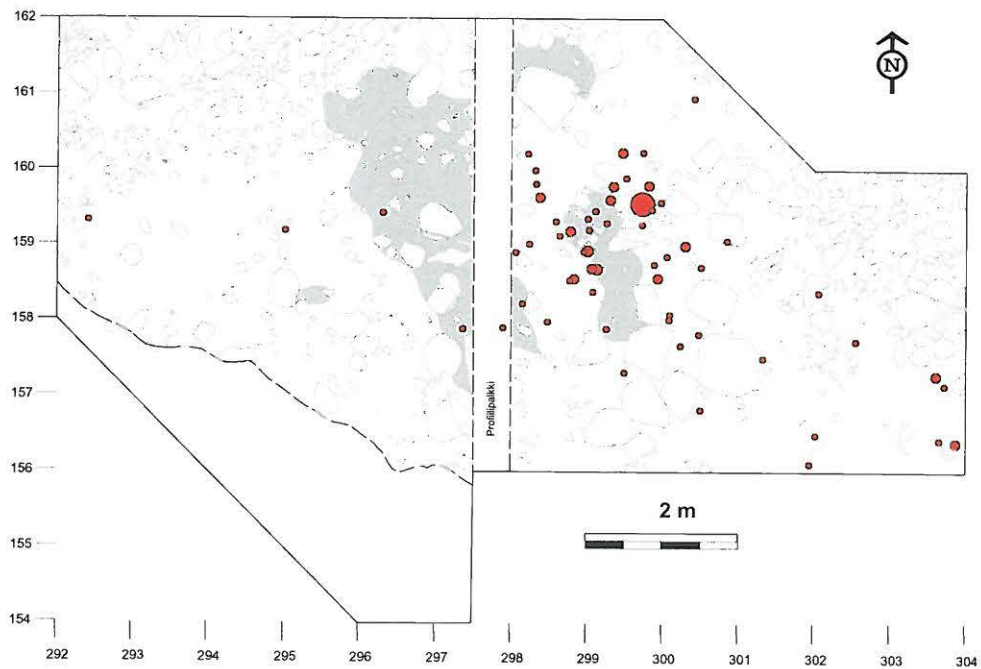
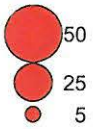
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt, krs 2
 Piirt. P. Pesonen

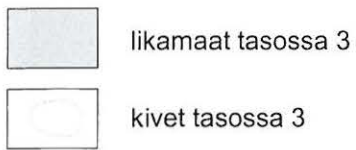
Kpl

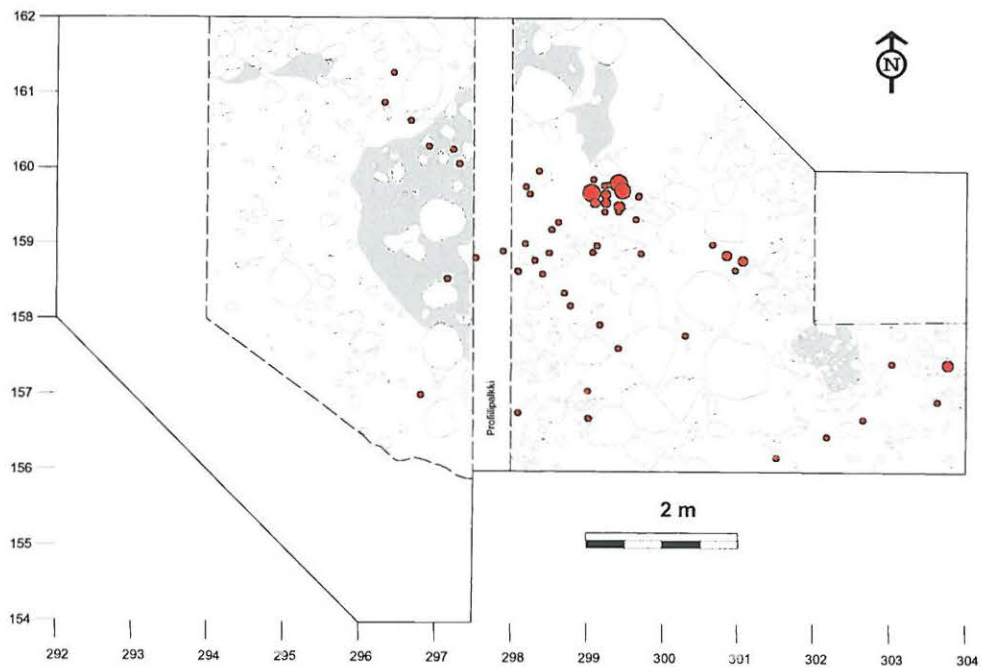
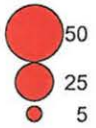
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt, krs 3
 Piirt. P. Pesonen

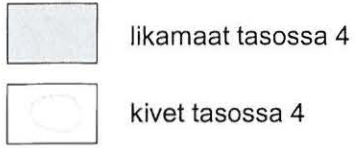
Kpl

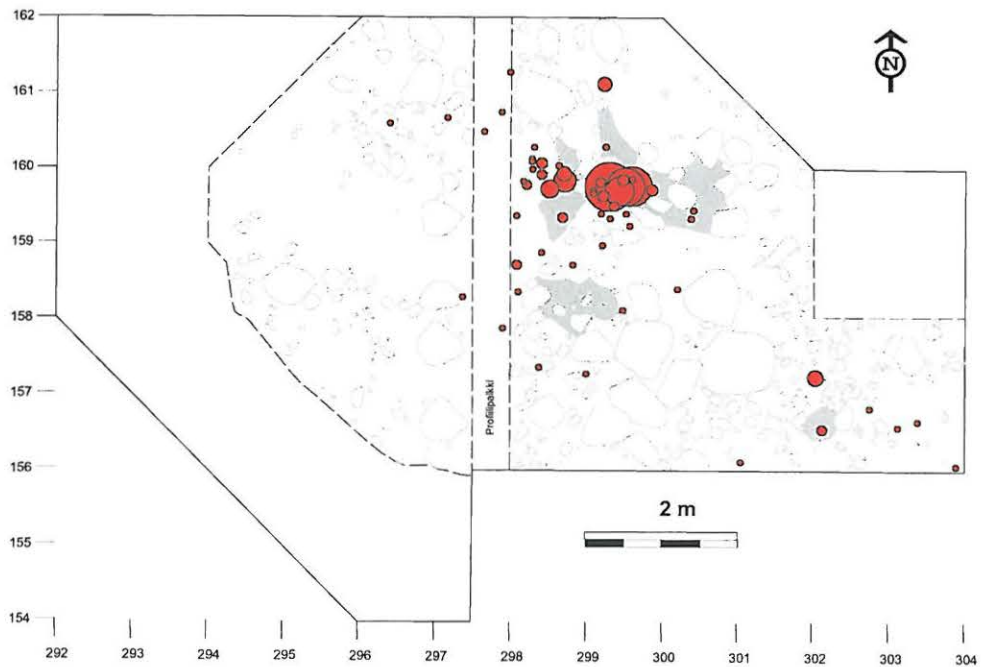
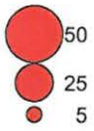
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B

Petro Pesonen 2003

Löytöjen levintäkartta 1:100
 Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt, krs 4
 Piirt. P. Pesonen

Kpl

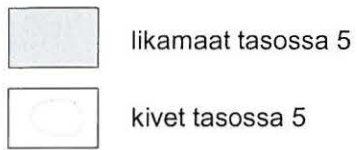
RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B

Petro Pesonen 2003

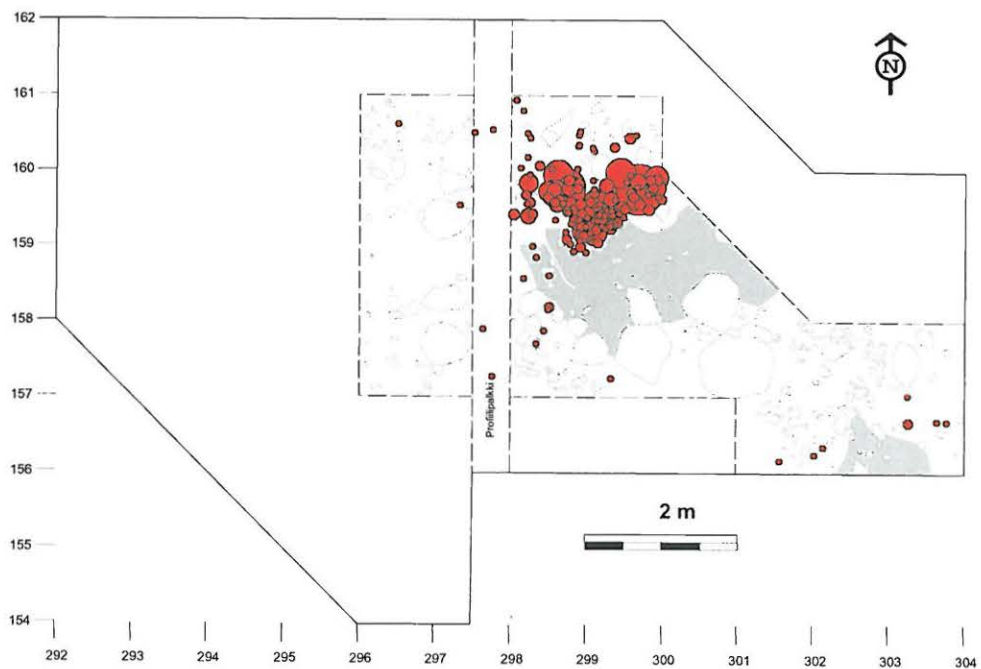
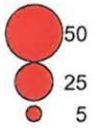
Löytöjen levintäkartta 1:100

Alueet 1 ja 2, kaikki löydöt, krs 5-8

Piirt. P. Pesonen

Kpl

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 1. Kaivausalueita raivataan, NW-SE (f. 127194) Foto: P. Pesonen.

Kuva 2. Alueelta 1 poistetaan turvetta, E-W (f.127195) Foto: P. Pesonen.

Kuva 3. Muurahaispesää siirretään alueella 2, NW-SE (f.127196) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 4. Alue 1, taso 0, W-E. Panoraamakuvu. (f. 127198-127199) Foto: P. Pesonen.

Kuva 5. Alue 1, taso 1, W-E. Panoraamakuvu. (f. 127202-127203) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 6. Alue 1, taso 1, W-E. Panoraamakuva. (f. 127202-127203) Foto: P. Pesonen

Kuva 7. Alueen 1 kerrosta 2 kaivetaan, E-W (f. 127206) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 8. Alueen 1 kerrosta 3 kaivetaan.
(f. 127214) Foto: P. Pesonen.

Kuva 9. Alue 2, taso 1, NE-SW (f.
127209) Foto: P. Pesonen.

Kuva 10. Alue 2, taso 2, NW-SW (f.
127213) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 11. Alue 2, taso 3. NESW. (f. 127219) Foto: P. Pesonen

Kuva 12. Alue 2, taso 4. NESW. (f. 127222) Foto: P. Pesonen

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 13. Alue 2, taso 1, mahdoll. tulisija
ruudussa 159/299, W-E. (f. 127208)
Foto: P. Pesonen.

Kuva 14. Alue 2, tulisija, taso 3,
W-E. (f. 127216) Foto: P. Pesonen

Kuva 15. Riina Mäki kaivaa tulisijaa
ruudussa 159/299, SE-NW (f. 127212)
Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 16. Muurahaisia alueella 2 (f. 2127205) Foto: P. Pesonen.

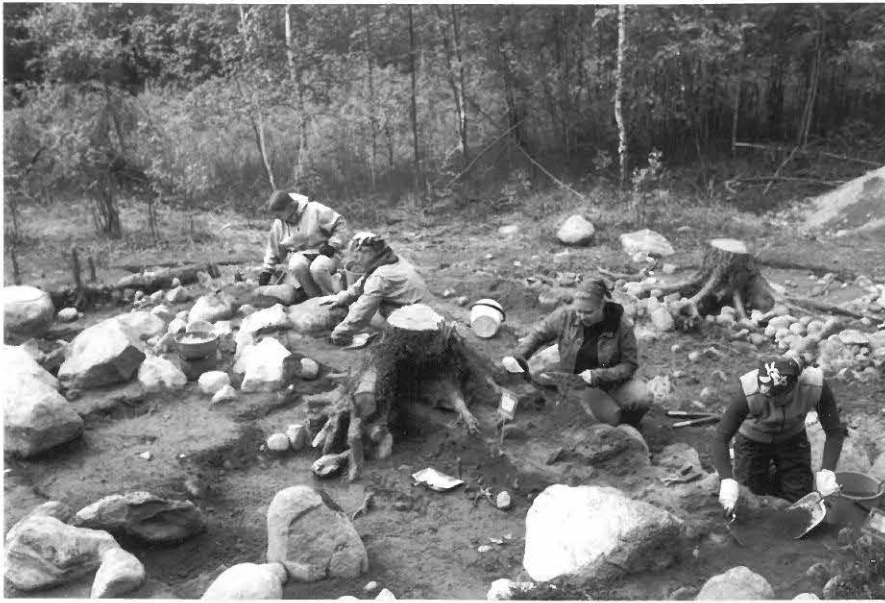

Kuva 17. Alue 1, hiiltä profiilissa 158,20-80/297,50 25-30 cm syvyydessä. (f. 127228) Foto: P. Pesonen.

Kuva 18. Alueen 2 kerrosta 5 kaivetaan. E-W. (f. 127227) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 19. Profiilipalkkia kaivetaan. NE-SW. (f. 127230) Foto: P. Pesonen.

Kuva 20. Koekuoppaa 1 kaivetaan suolla. E-W. (f. 127220) Foto: P. Pesonen.

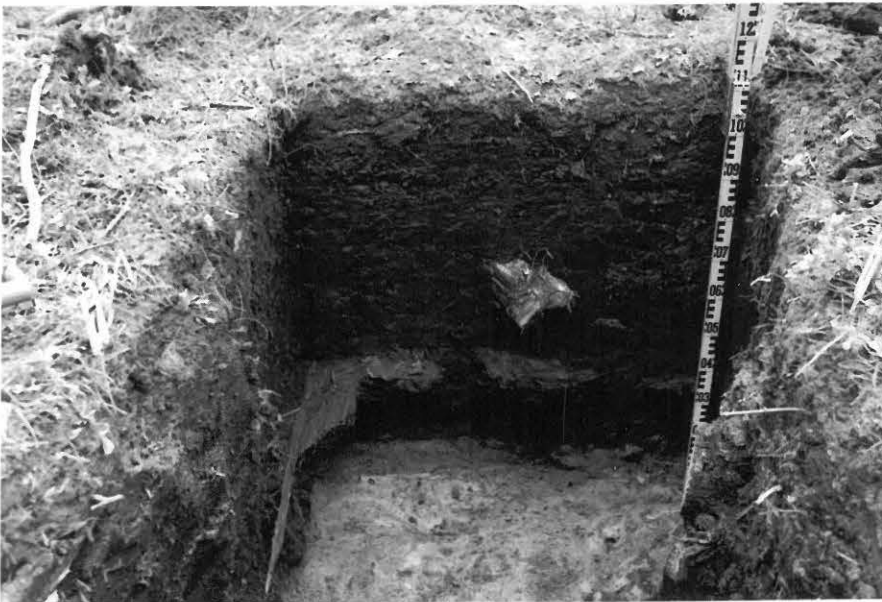

Kuva 21. Koekuoppa 2, asunpaikalla Silmäkenevan saari 3 C. SE-NW. (f. 127235) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 22. Koekuoppaa 3 kaivetaan suolla, Riina Mäki ja Andreas Koivisto. (f. 127224) Foto: P. Pesonen

Kuva 23. Koekuoppa 3, länsiprofiili. E-W. (f. 127232) Foto: P. Pesonen.

Kuva 24. Lankku koekuopassa 3. E-W. (f. 127234) Foto: P. Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 25. Koekuoppa 3, länsiprofiili.
E-W. (f. 127233) Foto: P. Pesonen.

Kuva 26. Koekuoppaa 4 kaivetaan suolla,
Elisa Kämäräinen ja Esa Heinonen.
NE-SW. (f. 127223) Foto: P. Pesonen.

Kuva 27. Koekuoppa 4, puujuurakoita 70-75
cm syvyydessä. N-S. (f. 127231) Foto: P.
Pesonen.

RIIHIMÄKI SILMÄKENEVAN SAARI 3B
Petro Pesonen 2003

Kuva 28. Ryhmäkuva: vasemmalta Tanja Alzheimer, Riina Mäki, Andreas Koivisto, Nora Salonen, Anu Kehusmaa, Esa Heinonen ja Elisa Kämäräinen. (f. 127226) Foto: P. Pesonen.

Riihimäki Silmäkeneva

Puunäyte kahtena kappaleena
18.6.2003

Tehtävänä selvittää, onko ihmisen vai luonnon muotoilema.

Pitkä keppimäinen kappale (A) on erillään pakattuna, laudanpätkeä muistuttava kappale (B) taas turvepaakussa kiinni.

18.6. 03 Pia Klaavu puhdisti B- kappaleesta pintakerroksen esiin, jolloin paljastui, että se on vuosiluston suuntaista lohkeamaa. (kuva 1.)

2.7. 03 työtä jatkettiin (L.Tomanterä ja Elina Saaranen) ja paakku käännettiin ylösalaisin. Turvekerros poistettiin 2/3 alueelta puun päältä (= alapuolelta). Puun pinta paljastui myös vuosiluston suuntaiseksi ja se lienee aivan rungon ulointa kerrosta (kuva 3). Näytelaudan suhde puunrunkoon näkyy selvästi myös poikkileikatusta päädystä. (kuva 2.)

Ainoa merkki ihmisen muotoilusta, siis sellainen, joka ei selvästi ole luonnollista lahoamista tai kaivajan kertomaa näytteenottoleikkausta, on näytekappaleen oikeassa reunassa (poikkileikkauskuvassa x) viistosti lustoja leikkaava pinta. Sekin voi olla sattumanvarainen.

Puulajimääritys oli melko hankalaa, poikkileikkaus paljasti sen havupuuksi, mutta säteensuuntaisesta leikkauksesta suurten rengashuokosten toteaminen oli vaikeaa voimakkaiden kierrepaksunnosten takia. Ainoana huokosmuotona ristikentässä näkyvät pienet rengashuokokset viittaavat yksiselitteisesti kuuseen (Picea). (kuva 4.)

Näytteitä säilytetään edelleen konservointilaitoksen jääkaapissa.

24.7.03

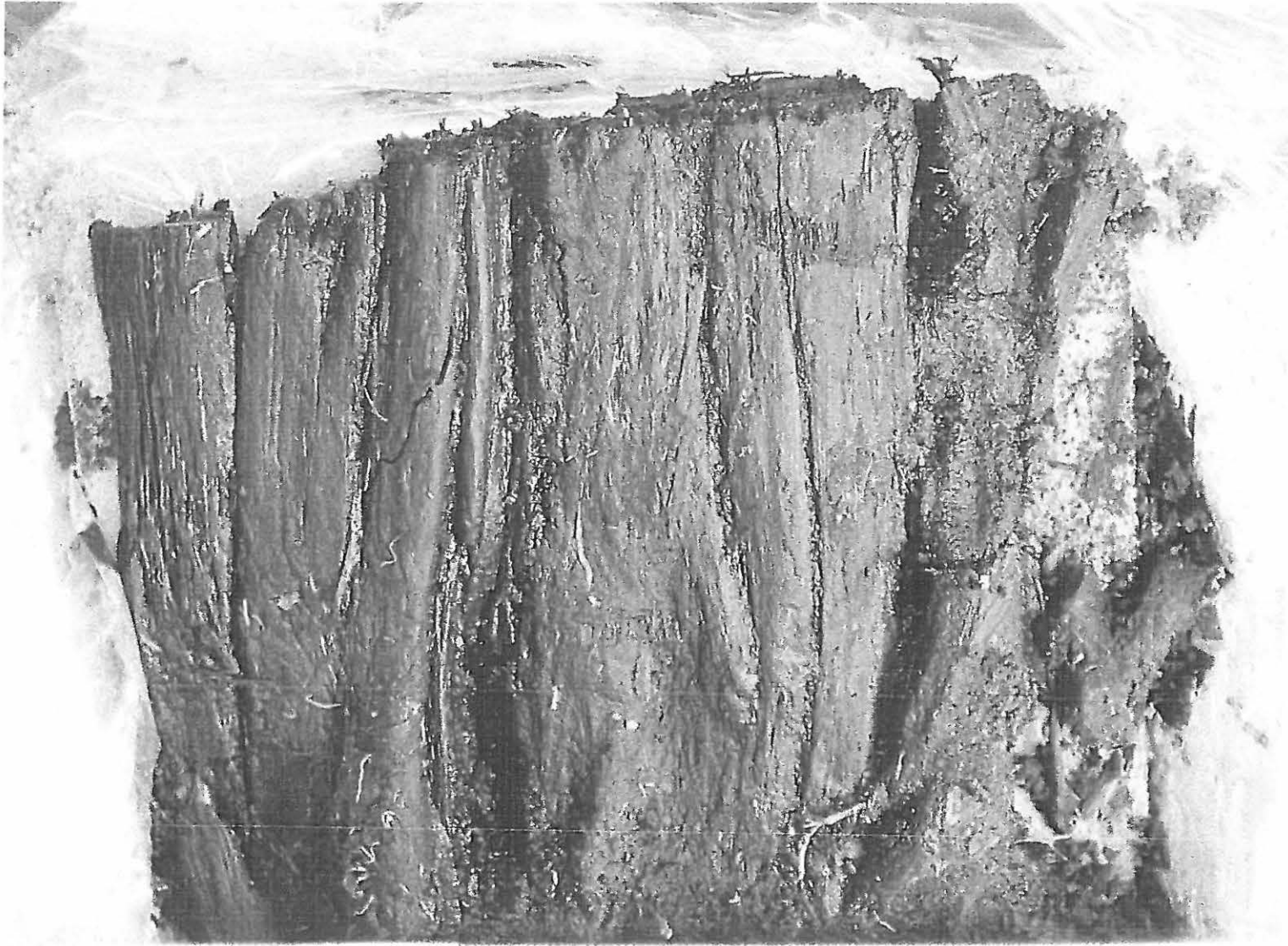
Leena Tomanterä

Leena T

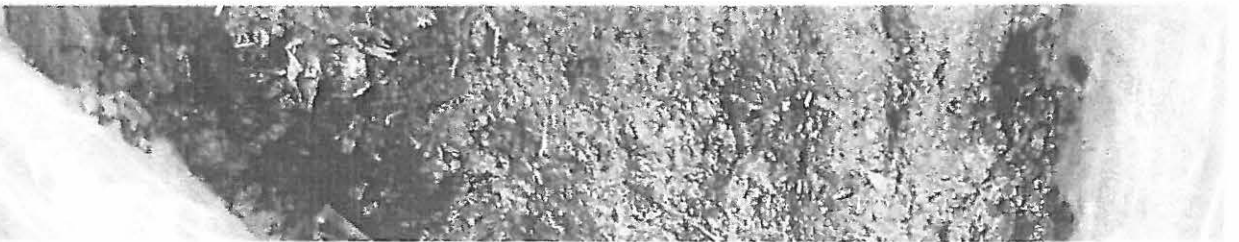

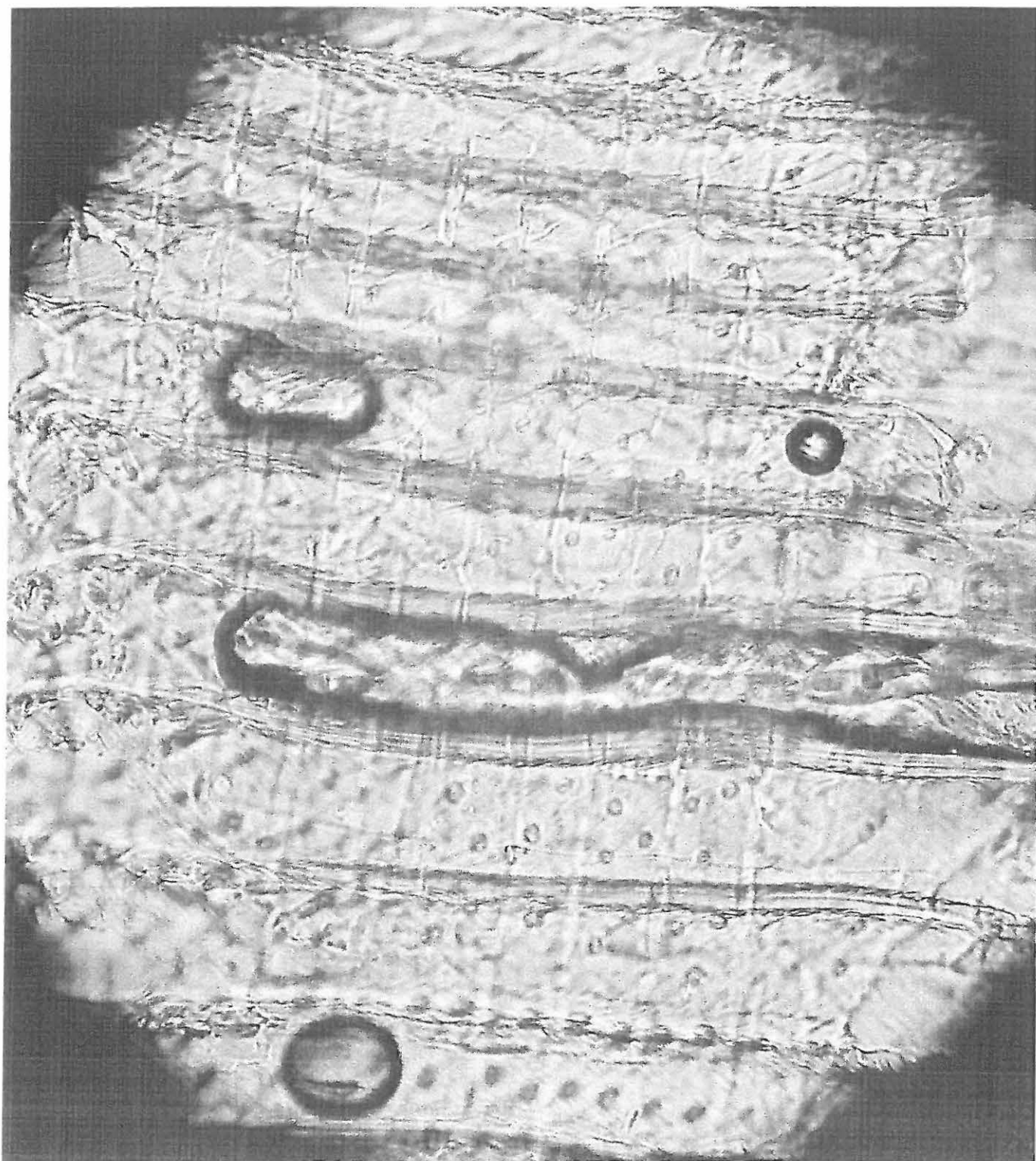

3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

Riihimäki Silmäkenevan saari 3 B (KM 34031) Petro Pesonen 2003

Luuanalyysi 12. 12. 2003 Kristiina Mannermaa

Aineisto on pieni. Luuaines on voimakkaasti palanut. Väriltään luut ovat sisältä valkoisia ja pinnalta ruskeita. Pystyin tunnistamaan 3 fragmenttia, jotka jakautuvat seuraavasti:

Laji	Fr. määrä
Alces alces (hirvi)	1
<i>Castor fiber</i> (majava)	2
Yhteensä	3

Majava ja hirvi ovat ainoat tunnistetut lajit. Majavan luut ovat jalasta (kantaluu ja jalkapöydän luu). Hirven luu on alaleuasta. Luiden joukossa on usieta suurelle nisäkkäälle (megamammalia) kuuluvia luita, joita ei pysty määrittämään. Yhdessä luussa (alanumero 326) on mahdollinen leikkuujälki. Luut ovat voimakkaasti pyörityneitä ja suuri osa ns. jauhoisia, mikä viittaa veden kulutukseen.

Kristiina Mannermaa

Riihimäki Silmäkenevan saari luuanalyysi

Riihimäki Silmäkenevan saari 3 B KM 34031 P. Pesonen 2003					
KM	ALANRO	TUNNIST. LUIDEN MÄÄRÄ	LUU	LAJI	HUOM.
34031	176	-			
34031	177	-			
34031	178	-			
34031	179	-			
34031	180	-			
34031	181	-			
34031	182	-			
34031	183	-			
34031	184	-			
34031	185	-			
34031	186	-			
34031	187	-			
34031	188	-			
34031	189	-			
34031	190	-			
34031	191	-			
34031	192	-			
34031	193	1	mt III dex. prox. fr.	Castor fiber	
34031	194	-			
34031	195	-			
34031	196	-			
34031	197	-			
34031	198	-			
34031	199	-			
34031	200	-			
34031	201	-			
34031	202	-			
34031	203	-			
34031	204	-			
34031	205	-			
34031	206	-			
34031	207	-			
34031	208	-			
34031	209	-			
34031	210	-			
34031	211	-			
34031	212	-			
34031	213	-		(Megamammalia)	
34031	214	1	astragalus dex. fr.	Castor fiber	
34031	215	-			
34031	216	-			
34031	217	-			
34031	218	-			
34031	219	-			
34031	220	-			
34031	221	-			
34031	222	-			
34031	223	-			
34031	224	-			
34031	225	-			
34031	226	-			
34031	227	-			

Riihimäki Silmäkenevan saari luuanalyysi

34031	228 -			
34031	229 -			
34031	230 -			
34031	231	1	mandibula fr.	Alces alces
34031	232 -			
34031	233 -			
34031	234 -			
34031	235 -			
34031	236 -			
34031	237 -			
34031	238 -			
34031	239 -			
34031	240 -			
34031	241 -			
34031	242 -			
34031	243 -			
34031	244 -			
34031	245 -			
34031	246 -			
34031	247 -			
34031	248 -			
34031	249 -			
34031	250 -			
34031	251 -			
34031	252 -			
34031	253 -			
34031	254 -			
34031	255 -			
34031	256 -			
34031	257 -			
34031	258 -			
34031	259 -			
34031	260 -			
34031	261 -			
34031	262 -			
34031	263 -			
34031	264 -			
34031	265 -			
34031	266 -			
34031	267 -			
34031	268 -			
34031	269 -			
34031	270 -			
34031	271			(Megamammalia)
34031	272 -			
34031	273 -			
34031	274 -			
34031	275 -			
34031	276 -			
34031	277 -			
34031	278 -			
34031	279 -			
34031	280 -			
34031	281 -			
34031	282 -			

Riihimäki Silmäkenevan saari luuanalyysi

34031	283 -		
34031	284 -		
34031	285 -		
34031	286 -		
34031	287 -		
34031	288 -		
34031	289 -		
34031	290 -		
34031	291 -		
34031	292 -		
34031	293 -		
34031	294 -		
34031	295 -	(Megamammalia)	
34031	296 -		
34031	297 -	(Megamammalia)	
34031	298 -	(Megamammalia)	
34031	299 -		
34031	300 -		
34031	301 -		
34031	302 -		
34031	303 -		
34031	304 -		
34031	305 -		
34031	306 -		
34031	307 -		
34031	308 -		
34031	309 -	(Megamammalia)	
34031	310 -		
34031	311 -		
34031	312 -		
34031	313 -		
34031	314 -		
34031	315 -		
34031	316 -		
34031	317 -		
34031	318 -		
34031	319 -		
34031	320 -		
34031	321 -		
34031	322 -		
34031	323 -		
34031	324 -		
34031	325 -		
34031	326 -	(Megamammalia)	Leikkuujälki?
34031	327 -		
34031	328 -		
34031	329 -		
34031	330 -		
34031	331 -		
34031	332 -		
34031	333 -		
34031	334 -		
34031	335 -		
34031	336 -		
34031	337 -		

Riihimäki Silmäkenevan saari luuanalyysi

34031	338 -		
34031	339 -		
34031	340 -		
34031	341 -		
34031	342 -		
34031	343 -		
34031	344 -		
34031	345 -		
34031	346 -		
34031	347 -		
34031	348 -		
34031	349 -		
34031	350 -		
34031	351 -		
34031	352 -		
34031	353 -		
34031	354 -		
34031	355 -		
34031	356 -		
34031	357 -		
34031	358 -		
34031	359 -		
34031	360 -		
34031	361 -		
34031	362 -		
34031	363 -		
34031	364 -		
34031	365 -		
34031	366 -		(Megamammalia)
34031	367 -		
34031	368 -		(Megamammalia)
34031	369 -		
34031	370 -		